

Betænkning om isolationsfængsling i andre europæiske lande

*Afgivet af
Justitsministeriets Strafferetsplejeudvalg*

BETÆNKNING NR. 1219

1991

Publikationen kan købes i boghandelen eller hos:

STATENS INFORMATIONSTJENESTE

Postboks 1103,1009 København K

Telefon 33 92 92 00

ISBN 87-503-9096-1

Ju 00-232-bet.

B. Stougaard Jensen, København K.

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
	5
	8
Kapitel 1.	11
1.	11
2.	12
3.	13
4.	14
Kapitel 2.	17
	17
	19
	21
	23
	24
	26
	29
	31
	34
	36
	39
	40
	42
	43
	47
Kapitel 3.	49
1.	49

2.	Beslutning om isolation af hensyn til efterforskningen.	50
3.	Længste tid for isolation.	51
4.	Forholdene under isolationsanbringelse og vare-tægtsfængsling i øvrigt.	52
5.	Anvendelse af isolationsanbringelse.	53
6.	Afslutning.	54
	<u>Bilag.</u>	57
Bilag 1.	Forslag til lov om ændring af retsplejeloven. Fremsat den 4. april 1989 af Socialistisk Folkeparti (L225, 1988-89).	59
Bilag 2.	Justitsministeriets skrivelse af 18. maj 1989.	63
Bilag 3.	Justitsministeriets skrivelse af 23. april 1990.	65
Bilag 4.	Statistiske oplysninger.	69
Bilag 5.	Retsplejelovens gældende regler i kapitlerne 69 og 70.	73

Udvalgets kommissorium og arbejde.

Strafferetsplejeudvalget blev nedsat den 16. januar 1968 med den opgave at gennemgå de dele af retsplejelovens regler om strafferetsplejen, der vedrører tidsrummet forud for tiltalens rejsning og forberedelsen af domsforhandlingen. Udvalget beskæftiger sig således med den del af straffeprocessen, der kaldes efterforskningsstadiet, herunder de såkaldte straffeprocessuelle tvangsindgreb.

Udvalget har tidligere afgivet 9 betænkninger, senest betænkning nr. 1159/1989 om ransagning under efterforskning. Om disse og om de lovændringer, de har dannet grundlag for, henvises til udvalgets betænkning nr. 1104/1987 om legemsindgreb under efterforskning, side 7-8.

Ved lov nr. 299 af 6. juni 1984 blev der gennemført ændringer i retsplejelovens regler om isolation af varetægtsarrestanter på grundlag af Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 975/1983.

Under behandlingen af et af Socialistisk Folkeparti fremsat lovforslag (betænkningens bilag 1) den 11. april 1989 drøftede Folketinget spørgsmålet om en ændring af disse bestemmelser. Under forhandlingerne var der almindelig tilslutning til et forslag fra justitsministeren om, at reglerne om isolation på ny blev forelagt for Strafferetsplejeudvalget.

På denne baggrund anmodede Justitsministeriet ved skrivelse af 18. maj 1989 (betænkningens bilag 2) Strafferetsplejeudvalget om at foretage en gennemgang og vurdering af de gældende bestemmelser om isolationsanbringelse, herunder i lyset af de indvundne erfaringer siden lovændringen i 1984, og i givet fald udarbejde udkast til nye regler herom i retsplejeloven.

Udvalget blev i den forbindelse anmodet om at indhente oplysning om retstilstanden på området i andre lande, idet spørgsmål herom var indgået i drøftelserne i Folketinget.

Udvalgets indledende drøftelser drejede sig om, hvorvidt udvalget på et tilstrækkeligt fyldestgørende grundlag kunne vurdere behovet for lovændringer på området, uden at der blev foretaget en egentlig videnskabelig undersøgelse af de even-

tuelle psykiske skadevirkninger af isolationsanbringelse under varetægtsfængsling.

Resultatet af udvalgets drøftelser og vurderinger blev, at der burde iværksættes en sådan videnskabelig undersøgelse.

Justitsministeriet tiltrådte udvalgets indstilling og underrettede ved skrivelse af 23. april 1990 Folketingets Retsudvalg herom (betænkningens bilag 3).

Den 17. september 1990 meddelte Retsudvalget sin tilslutning til, at der blev iværksat en sådan undersøgelse, som Strafferetsplejeudvalget herefter har taget initiativ til.

Det forventes, at resultatet af undersøgelsen vil foreligge i 1993.

Udvalget har samtidig stillet behandlingen af kommissoriet vedrørende isolation i bero, indtil resultatet foreligger.

Udvalget har imidlertid uafhængigt af forskningsprojektet indhentet materiale om retstilstanden vedrørende isolationsanbringelse i 15 lande, og udvalget afgiver hermed sin delbetænkning herom.

Udvalget har søgt oplysninger om retstilstanden i følgende europæiske lande: Norge, Sverige, Finland, Island, Tyskland, Holland, Belgien, Frankrig, Schweiz, Italien, Grækenland, Spanien, Portugal, England og Irland.

Oplysningerne blev i første række søgt indhentet skriftligt ved henvendelse til de pågældende landes myndigheder. For de nordiske landes vedkommende skete det ved henvendelse direkte til disse landes justitsministerier, for de øvrige landes vedkommende gennem Udenrigsministeriet og de stedlige danske ambassader.

Denne fremgangsmåde viste sig at indebære forskellige vanskeligheder. For det første viste de indkomne svar sig at være af ret uensartet detaljeringsgrad. For det andet måtte udvalget konstatere, at de europæiske landes retssystemer er så forskellige, at isolationsfængsling og de hermed forbundne retssikkerhedsgarantier for en række landes vedkommende kun lod sig anskue i en bredere sammenhæng.

Med henblik på at søge at overvinde disse vanskeligheder fandt udvalget det bl.a. påkrævet at sende repræsentanter til flere af de pågældende lande. Repræsen-

tanter for udvalget har derfor besøgt relevante myndigheder i England, Frankrig, Holland og Italien.

Efter aftale med Justitsministeriet har udvalget bl.a. af budgetmæssige grunde afstået fra at foranstalte mere indgående undersøgelser i et større antal lande.

Under arbejdet med nærværende betænkning har udvalget haft følgende sammensætning:

Højesteretsdommer Poul Sørensen.

Advokat Ove Hansen, Viborg.

Kontorchef i Justitsministeriet Torsten Hesselbjerg.

Statsadvokat Karsten Hjorth.

Dommer Niels Kirk-Sørensen.

Politimester Finn Larsen.

Advokat Merethe Stagetorn.

Som sekretær for udvalget har indtil 1. august 1990 fungeret fuldmægtig Hanne Schmidt og derefter fuldmægtig Torben Sørensen, Justitsministeriet.

Arbejdet med at renskrive betænkningen er udført af overassistent Inge Lise Jørgensen.

Udvalget afgiver i øvrigt i løbet af kort tid en betænkning om beslaglæggelse under efterforskning.

April 1991.

Ove Hansen

Torsten Hesselbjerg

Karsten Hjorth

Niels Kirk-Sørensen

Finn Larsen

Merethe Stagetorn

Poul Sørensen

/

Torben Sørensen

Sammenfatning.

Betænkningen indeholder Strafferetsplejeudvalgets beskrivelse af reglerne om isolation af varetægtsarrestanter og andre restriktioner, der pålægges varetægtsfængslede af hensyn til efterforskningen, i en række europæiske lande.

Udvalget har indhentet oplysninger om retstilstanden i Norge, Sverige, Finland, Island, Tyskland, Holland, Belgien, Frankrig, Schweiz, Italien, Grækenland, Spanien, Portugal, England og Irland.

I kapitel 1 behandles isolation som begreb, og der gives en oversigt over de gældende danske regler. Endvidere redegøres der for forløbet af udvalgets undersøgelse, og der gives herunder en liste over de spørgsmål, der har dannet udgangspunkt for udvalgets arbejde.

Kapitel 2 indeholder en beskrivelse af reglerne i hver af de lande, der indgår i undersøgelsen.

Landene synes at kunne inddeles i 3 hovedgrupper.

Der er for det første de øvrige nordiske lande og til dels Tyskland. Disse landes regler om isolation og varetægtsfængsling ligger de danske regler ganske nær.

Der er dernæst Holland og de romanske lande, der også har regler om isolation, men hvor isolation i flere tilfælde er begrænset til en bestemt kortere periode, og hvor restriktioner formentlig i en række lande anvendes i kortere perioder end i Danmark og de øvrige nordiske lande.

Endelig er der de angelsaksiske lande, her repræsenteret af England og Wales samt Irland, der i praksis ikke kender isolationsfængsling af hensyn til efterforskningen.

Kapitel 3 indeholder udvalgets vurdering af undersøgelsens resultater.

Indledningsvis påpeges, at en undersøgelse af denne art giver anledning til en række vanskeligheder, og det påpeges navnlig, at det er vigtigt at se det enkelte straffeprocessuelle indgreb, som f.eks. isolation, i den større sammenhæng, hvori det forekommer.

Udvalget konstaterer, at de gældende danske regler om isolation af hensyn til efterforskningen ikke kan siges at adskille sig fundamentalt fra reglerne i andre europæiske lande. De danske betingelser for isolationsfængsling er heller ikke lempeligere end generelt i Europa. Tværtimod kan betingelserne for iværksættelse af isolation formentlig henregnes blandt de strengeste.

De forskelle, der består navnlig i forhold til de romanske og angelsaksiske lande, og først og fremmest i henseende til anvendelsen af isolationsfængsling, beror efter udvalgets opfattelse i det væsentlige på generelle forskelle mellem retssystemerne, f.eks. brugen af undersøgelsesdommere i en række lande. Der er som følge heraf ikke grundlag for direkte sammenligninger.

Udvalgets undersøgelse giver derfor ikke i sig selv udvalget anledning til at foreslå ændringer af de gældende danske isolationsregler.

Kapitel 1

Indledning.

1. Begrebet "isolation".

I denne betænkning betegner ordet "isolation", at en varetægtsarrestant helt eller delvis udelukkes fra fællesskab med andre indsatte.

Isolation af en varetægtsarrestant kan her i landet ske af hensyn til opklaringen og pådømmelsen af den lovovertrædelse, for hvilken varetægtsarrestanten er sigtet, jf. herved retsplejelovens § 770 a, stk. 1. Det kan endvidere ske af hensyn til orden og sikkerhed i fængslet, f.eks. for at forebygge undvigelse eller voldsom adfærd, for at hindre fortsat strafbar virksomhed, herunder brug af euforiserende stoffer, eller grov eller gentagen utilladelig adfærd, som gør fortsat ophold i fællesskab uforsvarlig, jf. herved Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 491 af 12. september 1978 om ophold i varetægtsfængsel som ændret ved bekendtgørelse nr. 615 af 12. december 1980, (varetægtsbekendtgørelsen), jf. retsplejelovens §§ 776 og 770, stk. 1. Endelig kan isolation være en foranstaltning til beskyttelse af den pågældende arrestant selv.

Emnet for udvalgets undersøgelse er alene den førstnævnte kategori, dvs. isolation af hensyn til efterforskningen, men anvendelsen af andre former for isolation er dog berørt enkelte steder i betænkningen.

Isolation af hensyn til efterforskningen tilsigter at forhindre, at den sigtede modvirker eller vanskeliggør opklaringen og forfølgningen i sagen ved gennem andre indsatte f.eks. at true vidner, at træffe aftaler om urigtige forklaringer med vidner eller medsigtede, at advare eller påvirke andre eller at få dem til at fjerne spor og lignende.

Isolation kan være fuldstændig, således at den fængslede (i princippet) er afskåret fra samvær med alle andre indsatte, eller den kan være delvis, således at alene samvær med bestemte, nærmere angivne personer er afskåret.

Derudover forekommer det både i Danmark og andre lande, at f.eks. to personer, der er fængslede i samme sag, anbringes i to forskellige arresthuse. En sådan foranstaltning tjener samme formål som delvis isolation, og den indgår derfor i omtalen af en række lande. Det skal dog pointeres, at en sådan foranstaltning ikke er isolation i egentlig forstand og derfor heller ikke er omfattet af isolationsbestemmelsen i retsplejelovens § 770 a.

Uanset isolation har en varetægtsarrestant daglig kontakt med fængselspersonalet samt kontakt med forsvarer, fængselspræst m.fl. I enkelte lande indebærer isolation dog, at også kontakt med de sidstnævnte persongrupper afskæres. Hvor dette er tilfældet, er det så vidt muligt angivet i fremstillingen.

I princippet berører isolation ikke en varetægtsarrestants (eventuelle) ret til brevveksling og ret til at modtage besøg. I praksis vil der dog i forbindelse med isolation blive truffet bestemmelse om kontrol med eller udelukkelse af disse former for kontakt. For dansk rets vedkommende henvises til retsplejelovens §§ 771-772.

Disse og andre lignende restriktioner, der pålægges varetægtsarrestanter af hensyn til efterforskningen, har nær sammenhæng med isolation og indgår i udvalgets undersøgelse.

Det tilføjes, at udvalget i sin betænkning nr. 975/1983 om isolation af varetægtsarrestanter, side 8-13, nærmere har redegjort for isolationsbegrebet i dansk ret samt de forhold, hvorunder varetægtsfængslede anbringes i Danmark.

Der henvises også til oversigten over de danske regler nedenfor i afsnit 4.

2. Udvalgets undersøgelse.

Udgangspunktet for udvalgets arbejde har været en serie spørgsmål, som udvalget udarbejdede og sendte dels direkte til de øvrige nordiske landes justitsministerier, dels gennem Udenrigsministeriet og de stedlige danske ambassader til myndighederne i en række europæiske lande. Spørgsmålene er gengivet nedenfor i afsnit 3.

De indkomne svar udgør grundstammen i udvalgets redegørelse, men med undtagelse af svarene fra de nordiske lande og Tyskland fandt udvalget ikke, at disse svar kunne stå alene. For det første viste svarene sig at være af ret uensartet detaljeringsgrad. For det andet måtte udvalget konstatere, at de europæiske landes

retssystemer er så forskellige, at reglerne om isolation og lignende foranstaltninger og de hermed forbundne retsgarantier for en række landes vedkommende kun lod sig anskue i en bredere sammenhæng.

På denne baggrund har udvalget på forskellig måde søgt at indhente supplerende oplysninger, og dette er i vidt omfang lykkedes. En række forskellige metoder er her blevet anvendt.

Repræsentanter for udvalget har besøgt England, Frankrig, Holland og Italien, men efter aftale med Justitsministeriet har udvalget bl.a. af budgetmæssige grunde afstået fra at iværksætte mere indgående undersøgelser i et større antal lande.

I andre tilfælde har udvalget modtaget oplysninger f.eks. gennem fornyede skriftlige henvendelser til de pågældende lande.

Uanset disse bestræbelser har undersøgelsen ikke inden for de givne rammer kunnet blive ganske homogen. Beskrivelsen af visse lande, herunder særligt dem, som repræsentanter for udvalget har besøgt, fremtræder således mere detaljeret end andre.

Udvalget er dog af den opfattelse, at det foreliggende materiale - når man er opmærksom på forskellighederne - udgør et forsvarligt grundlag for en sammenligning mellem retstilstanden i Danmark og i de pågældende lande i det omfang, en sådan sammenligning overhovedet er mulig.

3. De stillede spørgsmål.

1. Hvilke myndigheder har kompetencen til at træffe afgørelse om tilbageholdelse eller varetægtsfængsling af mistænkte eller sigtede inden domsforhandlingen i straffesager ?
2. Anbringes tilbageholdte eller varetægtsfængslede i almindelighed i fællesskab eller i enrum, og har de herunder adgang til samvær med andre indsatte, herunder eventuelle medsigtede ?
3. I hvilket omfang har tilbageholdte eller varetægtsfængslede i almindelighed adgang til kontrolleret eller ukontrolleret kontakt med personer uden for institutionen, herunder brevveksling, telefonsamtaler og besøg ?
4. Hvis tilbageholdte eller varetægtsfængslede i almindelighed har adgang til

samvær med andre indsatte, under hvilke betingelser kan der da træffes afgørelse om hel eller delvis udelukkelse heraf (isolation) ? Er der fastsat en længstetid for sådanne indgreb ? Hvilke myndigheder har kompetence til at træffe afgørelse herom ? Er der fastsat særlige regler om lægeundersøgelse af tilbageholdte eller varetægtsfængslede i isolation ?

5. Hvis tilbageholdte eller varetægtsfængslede i almindelighed har adgang til kontakt med personer uden for institutionen, kan der da træffes afgørelse om hel eller delvis udelukkelse heraf ? Hvilke myndigheder har kompetencen til at træffe afgørelse herom?
6. I hvilket omfang træffes der bestemmelse om isolation af tilbageholdte eller varetægtsfængslede eller om begrænsninger i kontakten til andre indsatte eller personer uden for institutionen - belyst f.eks. ved statistiske oplysninger om isolation og andre begrænsninger i forhold til det samlede antal tilbageholdte eller varetægtsfængslede ?

Redegørelsen er opbygget med udgangspunkt i disse spørgsmål, således at nummereringen af afsnittene svarer til den gruppering af de stillede spørgsmål, der her er foretaget.

4. De danske regler om isolation af varetægtsfængslede.

Til sammenligning med beskrivelserne af isolationsfængsling i udlandet bringes her i oversigtsform en beskrivelse af de danske regler, idet der er anvendt samme systematik som i beskrivelsen af de andre lande:

1. Kompetencen til at træffe afgørelse om anholdelse og tilbageholdelse af sigtede i straffesager i indtil 24 timer tilkommer i Danmark politiet. Afgørelse om opretholdelse af anholdelsen i indtil 3 x 24 timer og om varetægtsfængsling træffes af retten.
2. Anholdte har normalt ikke adgang til samvær med andre indsatte.

Varetægtsarrestanter har egen celle, men har adgang til samvær med andre indsatte, herunder medsigtede, medmindre retten træffer afgørelse om isolation af hensyn til efterforskningen, eller arrestens ledelse finder, at hensynet til orden og sikkerhed i fængslet nødvendiggør enrumsanbringelse.

3. Varetægtsfængslede har i almindelighed adgang til ukontrolleret kontakt

med personer uden for institutionen ved at modtage besøg, sende og modtage breve og føre telefonsamtaler.

4. Betingelserne for at træffe afgørelse om isolation af varetægtsarrestanter er, at varetægtsfængsling er besluttet, fordi der er bestemte grunde til at antage, at sigtede vil vanskeliggøre forfølgningen i sagen (ved at fjerne spor eller advare eller påvirke andre), og at varetægtsfængslingens formål gør isolation påkrævet for at hindre sigtede i gennem andre indsatte at påvirke medsigtede eller ved trusler eller på anden lignende måde at påvirke andre.

Isolation må ikke ske, hvis indgrebet står i misforhold til sagens betydning. Der skal herved tages hensyn til sigtedes alder og helbred, men lægeundersøgelse foreskrives ikke. Fuldstændig isolation må ikke ske i et sammenhængende tidsrum på mere end 8 uger, medmindre sigtelsen angår en lovovertrædelse, som kan medføre fængsel i 6 år eller derover.

Isolation indebærer anbringelse i enecelle uden kontakt til andre indsatte.

5. Politiet kan bestemme, at varetægtsarrestanter af hensyn til efterforskningen ikke må modtage besøg, eller at besøg skal foregå under kontrol. Politiet kan ligeledes bestemme, at arrestantens brevveksling skal kontrolleres, og at arrestanten ikke skal have adgang til at føre telefonsamtaler, eller at adgangen til at føre telefonsamtaler betinges af, at disse overhøres. Sådanne begrænsninger i kontakten med personer uden for institutionen besluttet altid, når den sigtede isoleres. En af politiet truffet afgørelse om nægtelse af besøg eller om kontrol heraf kan prøves af retten. Varetægtsfængslede har adgang til ukontrolleret besøg af forsvareren og til ukontrolleret brevveksling og ukontrollerede telefonsamtaler med denne. Endvidere har den varetægtsfængslede adgang til ukontrolleret brevveksling med visse offentlige myndigheder.

Herudover har arrestens ledelse i et vist begrænset omfang adgang til at træffe bestemmelse om kontrol af den varetægtsfængslede brevveksling og til at forbyde besøg af bestemte personer, såfremt dette er nødvendigt af hensyn til orden og sikkerhed i institutionen.

6. Det fremgår af betænkningens bilag 4, tabel 1, at i 1990 udgjorde de **isole-**redes andel af det samlede varetægtsbelæg pr. uge i gennemsnit 13,7 pct.

I 1990 blev 21,5 pct. af samtlige varetægtsfængslede undergivet isolation i

en kortere eller længere periode. Andelen af isolationsfængslede i forhold til det samlede antal varetægtsfængslede er gennem de senere år faldet betydeligt. Der henvises til bilag 4, tabel 2.

Beslutninger om brevkontrol og besøgskontrol eller -forbud er formentlig af lidt større hyppighed, men statistiske oplysninger foreligger ikke.

De gældende danske lovregler om anholdelse og om varetægtsfængsling og isolation er medtaget som bilag 5 til betænkningen.

Kapitel 2

Isolation af varetægtsarrestanter i andre europæiske lande.

I dette kapitel redegøres for retstilstanden i følgende 15 europæiske lande: Norge, Sverige, Finland, Island, Tyskland, Holland, Belgien, **Frankrig**, Schweiz, Italien, Grækenland, Spanien, Portugal, England og Irland.

Beskrivelsen følger den samme systematik som i de stillede spørgsmål og beskrivelsen af dansk ret ovenfor i kapitel 1, således at der i beskrivelsen er foretaget en opdeling i punkter 1-6.

Norge.

1. Politiet kan træffe afgørelse om anholdelse og tilbageholdelse af en mistænkt i indtil 4 timer. I øvrigt træffes beslutning om anholdelse af påtalemyndigheden, som snarest muligt og så vidt muligt dagen efter anholdelsen skal fremstille den anholdte for retten med begæring om fængsling, medmindre der forinden er sket løsladelse.

Afgørelse om varetægtsfængsling træffes af retten.

2. Varetægtsfængslede har eget rum og adgang til fællesskab med andre indsatte, medmindre der er truffet bestemmelse som beskrevet under pkt. 4.

3. Varetægtsfængslede har i almindelighed adgang til kontrolleret besøg. Kontrol kan dog undlades, hvis det anses for ubetænkeligt, og skal undlades ved besøg af forsvareren eller en repræsentant for offentlig myndighed.

Breve til og fra en indsat gennemlæses af fængselspersonalet og kan tilbageholdes. Den indsatte har dog ret til ukontrolleret brevveksling med sin forsvarer, visse offentlige myndigheder og Den Europæiske Menneskerettighedskommission.

Ligeledes er der i almindelighed adgang for arrestanten til at føre telefonsamtaler, som dog kan aflyttes efter bestemmelse fra fængselspersonalet. Aflytning af

samtaler med forsvareren kan dog ikke ske.

4. og 5. Retten kan i det omfang, hensynet til efterforskningen i sagen taler herfor, bestemme, at en varetægtsfængslet ikke skal kunne modtage besøg eller veksle breve, eller at besøg og brevveksling skal foregå under kontrol af politiet. Retten kan ligeledes bestemme, at en arrestant ikke må modtage besøg af bestemte personer.

Har retten truffet beslutning om brev- og besøgsforbud, har den indsatte kun med samtykke fra politiet adgang til fællesskab med andre indsatte.

Endvidere har en anholdt, som endnu ikke er varetægtsfængslet, alene adgang til fællesskab med andre indsatte med politiets tilladelse.

Der er ikke fastsat regler om længstetid med hensyn til udelukkelse fra fællesskab eller for forbud mod besøg og brevveksling, når dette er begrundet i hensynet til efterforskningen. (Længstetiden for isolation som disciplinær reaktion er fastsat til en måned).

For isolation som disciplinærmiddel er det bestemt, at der skal være dagligt tilsyn af en tjenestemand ved anstalten og jævnligt tilsyn af en læge. Tilsvarende bestemmelser er ikke fastsat for indsatte, der er isoleret af hensyn til efterforskningen.

Fængselsmyndigheden kan ligeledes på egen hånd af hensyn til orden og sikkerhed i fængslet fastsætte restriktioner vedrørende brevveksling og besøg og kan herunder nægte besøg. Sådanne restriktioner indebærer ikke i sig selv, at arrestanten isoleres.

6. Der foreligger ikke statistiske oplysninger om anvendelsen af isolation og begrænsninger i kontakten med personer uden for institutionen.

Sverige.

1. Beslutning om anholdelse træffes af anklageren, men politiet kan dog pågribe personer, der skønnes at skulle anholdes, såfremt det er uopsætteligt, ligesom enhver kan pågribe personer, der antræffes på fersk gerning. Såfremt en person pågribes uden forudgående anholdelsesbeslutning, skal anklageren uden ophold underrettes herom.

Når en person er blevet anholdt, skal anklageren, medmindre den anholdte løslades, samme dag eller senest dagen efter over for retten fremsætte anmodning om fængsling af den anholdte. Hvis der foreligger særlige grunde hertil, kan anmodning om varetægtsfængsling fremsættes senest tredjedagen efter anholdelsen.

Retten skal samme dag, som anmodning om varetægtsfængsling fremsættes, eller senest dagen efter afholde retsmøde om spørgsmålet om varetægtsfængsling. Hvis der foreligger særlige grunde hertil, kan retsmødet holdes senere, men ikke senere end 4 døgn efter pågribelsen eller iværksættelsen af anholdelsen.

Afgørelse om varetægtsfængsling træffes af retten.

2. Anholdte og varetægtsfængslede anbringes i almindelighed i enrum, men har adgang til fællesskab i det omfang, lokaleforholdene tillader det. Anbringelse af flere varetægtsfængslede i én celle kan ske, hvis der foreligger særlige grunde.

3. Anholdte og varetægtsfængslede har i almindelighed adgang til kontakt med personer uden for institutionen.

4. Arrestanten har ikke adgang til fællesskab med andre indsatte, hvis der er fare for bevisunddragelse eller vanskeliggørelse af efterforskningen i øvrigt. Frihedsberøvelsen skal i øvrigt ske på en sådan måde, at forbindelse forhindres mellem anholdte og fængslede, som er frihedsberøvede i samme forhold, og som kan antages at påvirke hinanden.

Afgørelse om anbringelsesmåden, herunder om isolation, træffes af arrestbestyreren, lederen af efterforskningen eller anklageren. Afgørelsen kan ikke indbringes for retten, men kan påklages administrativt.

Der er ikke fastsat nogen længstetid for adgangen til at udelukke den anholdte eller varetægtsfængslede fra samvær med andre indsatte.

Særlige regler om lægeundersøgelse af personer, der ikke har adgang til fællesskab, er ikke fastsat.

5. Beslutning om begrænsninger i adgangen til kontakt med personer uden for institutionen træffes af arrestbestyreren, lederen af efterforskningen eller anklageren.

Breve fra en anholdt eller varetægtsfængslet til hans forsvarer eller til en svensk myndighed skal videresendes uden gennemlæsning.

I øvrigt kan en anholdt eller varetægtsfængslet afsende og modtage breve under kontrol, hvis det kan ske uden fare for bevisunddragelse eller vanskeliggørelse af forfølgningen m.v. Nægter en arrestant at afsende eller modtage breve, som skal gennemlæses, må brevene ikke åbnes, men skal i stedet tilbageholdes.

Den fængslede har som udgangspunkt ret til at modtage besøg uden overvågning. Besøg kan udelukkes eller overvåges, hvis der er fare for bevisunddragelse eller vanskeliggørelse af forfølgningen i øvrigt.

Tilsvarende gælder for telefonsamtaler, som kan udelukkes eller aflyttes, hvis der er fare for, at den fængslede vil vanskeliggøre forfølgningen.

6. Statistiske oplysninger om isolation og begrænsninger i adgangen til kontakt med personer uden for institutionen foreligger ikke.

Finland.

1. Beslutning om anholdelse træffes af politiet. (Endvidere har visse ansatte i told- og skattevæsen kompetence til at træffe bestemmelse om anholdelse).

Kompetencen til at træffe beslutning om varetægtsfængsling tilkommer retten. Efter en lovændring i 1990 skal sagen indbringes for retten uden ophold (dröjs-mål) og senest kl. 12 på 3. dagen efter pågribelsen. Retten skal derefter behandle begæringen om varetægtsfængsling senest 4 døgn efter pågribelsen.

2. Varetægtsarrestanter har normalt egen celle, medmindre pladsforholdene umuliggør dette. Varetægtsarrestanter har i almindelighed adgang til samvær med andre indsatte.

3. og 5. En varetægtsarrestant kan modtage besøg under fornøden overvågning. Er efterforskningen endnu ikke afsluttet, kan besøg af andre end nærtstående udelukkes, hvis hensynet til efterforskningen taler herfor. Besøg af nærtstående og, hvor kontrol ikke anses for nødvendig, af andre kan tillades uden overvågning.

Breve og andre forsendelser til og fra en varetægtsarrestant kontrolleres. Kan videresendelse forstyrre formålet med fængslingen, skal forsendelsen returneres eller udleveres til arrestanten ved løsladelse. Breve til Justitsministeriet og visse andre myndigheder er dog ikke undergivet kontrol.

Telefonsamtaler med personer uden for institutionen er tilladt med henblik på varetagelse af sådanne ærinder, som ikke kan varetages ved breve eller besøg. Telefonsamtaler mellem den indsatte og andre end myndigheder, som fører tilsyn med institutionen, kan aflyttes. Telefonsamtalen kan afbrydes, f.eks. hvis hensynet til efterforskningen taler herfor.

Den varetægtsfængslede har adgang til kontakt med sin forsvarer ved besøg, brevveksling og telefonsamtaler. Besøg af forsvareren kan overvåges, hvis der er særlig grund hertil. Drøftelserne med forsvareren eller brevveksling med denne må kun aflyttes eller undersøges, såfremt der foreligger begrundet mistanke om misbrug. Ved misbrug kan drøftelserne med forsvareren afbrydes.

Beslutning om begrænsninger i kontakten med personer uden for institutionen træffes som hovedregel af fængslets direktør.

4. En varetægtsarrestant må ikke placeres sammen med en anden arrestant, hvis dette kan vanskeliggøre efterforskningen eller forstyrre orden og sikkerhed i fængslet. Endvidere kan en arrestants deltagelse i gudstjenester m.v. samt fællesskab med andre fanger i fritiden afskæres, bl.a. hvis formålet med varetægtsfængslingen taler herfor. I praksis indebærer dette, at arrestanter kan isoleres fra andre indsatte.

Beslutning om isolation af hensyn til efterforskningen træffes af fængslets direktør på begæring af politiet.

Der er ikke fastsat en længstetid for indgreb af denne art.

Lægetilsyn er alene foreskrevet, hvis isolation iværksættes som en sikkerhedsforanstaltning i forbindelse med voldelig opførsel.

6. Statistiske oplysninger foreligger ikke.

Island.

1. I praksis tilkommer kompetencen til at træffe afgørelse om anholdelse politiet, som i tilfælde af begæring om varetægtsfængsling normalt inden 24 timer bør fremstille den pågældende for en dommer.

Efter modtagelsen af en begæring om varetægtsfængsling skal dommeren inden 24 timer træffe afgørelse om, hvorvidt begæringen skal imødekommes. Dommeren kan beslutte, at anholdelsen skal opretholdes, indtil kendelse om spørgsmålet om varetægtsfængsling afsiges.

2. og 4. Anholdte og varetægtsfængslede har normalt ikke adgang til samvær med andre indsatte. Der er ikke fastsat en længstetid for denne form for isolation, og lægeundersøgelse foreskrives ikke.

3. og 5. Anholdte kan kontakte slægtninge, medmindre der herved er fare for vanskeliggørelse af forfølgningen i sagen. I øvrigt afgør politiet, om den anholdte må have kontakt til personer uden for institutionen.

Dommeren afgør, om en varetægtsfængslet skal have adgang til kontakt med personer uden for institutionen, herunder brevveksling, telefonsamtaler og besøg, og om kontakten skal ske kontrolleret eller ukontrolleret.

Varetægtsfængslede anmodning om at få adgang til kontakt med personer uden for institutionen skal ikke imødekommes, hvis der er fare for, at dette kan vanskeliggøre forfølgningen af sagen.

6. Statistiske oplysninger om anholdtes og varetægtsfængslede adgang til kontakt med personer uden for institutionen foreligger ikke.

Tyskland.

1. I presserende tilfælde kan politiet, statsadvokaturerne eller en privat foretage frihedsberøvelse i form af foreløbig anholdelse. Fremstilling for en dommer med henblik på varetægtsfængsling skal, medmindre der sker løsladelse, ske senest dagen efter anholdelsen.

I øvrigt træffes afgørelse om varetægtsfængsling af dommeren forinden pågribelsen af den mistænkte. I disse tilfælde skal den sigtede straks efter, at han er pågrebet, fremstilles for dommeren, der beslutter om fængslingskendelsen skal opretholdes eller - eventuelt mod mindre indgribende foranstaltninger - udsættes.

2. Varetægtsfængslede anbringes i almindelighed i egen celle, men anbringelse sammen med andre varetægtsarrestanter i samme rum kan ske, hvis sigtede fremsætter skriftlig begæring herom, eller hvis hans fysiske og psykiske tilstand kræver det.

I øvrigt har varetægtsarrestanter i almindelighed adgang til samvær med andre indsatte i institutionen.

Kontakt med formodede medgerningsmænd og med eventuelle vidner forhindres principielt af arrestbestyreren, og undtagelse herfra kan kun lovligt gøres med samtykke fra dommeren eller statsadvokaten.

3. Arrestanten må med samtykke fra dommeren eller statsadvokaten modtage kontrolleret besøg af personer uden for institutionen.

Arrestanten har ubegrænset adgang til under kontrol af dommeren eller statsadvokaten at afsende og modtage breve. Undtaget fra brevkontrol er dog skrivelser til forbunds- og delstatsparlamerter, medlemmer heraf og til Den Europæiske Menneskerettighedskommission.

Arrestanten kan med samtykke fra dommeren eller statsadvokaten - eller i visse tilfælde arrestbestyreren - føre telefonsamtaler med personer uden for institutionen. Samtalerne overhøres i fuld ordlyd.

Mundtlig - herunder telefonisk - og skriftlig kommunikation mellem arrestanten og hans forsvarer er ubegrænset og ukontrolleret.

4. og 5. Arrestantens kontakt med andre indsatte og med personer uden for institutionen (undtagen med forsvareren) kan indskrænkes, bl.a. hvis en trussel for varetægtsfængslingens formål ikke kan undgås på anden måde. Der kan i disse tilfælde af dommeren træffes beslutning om at begrænse eller inddrage daglige ophold i det fri, begrænse og føre kontrol med arrestantens kontakt med personer uden for institutionen og om enrumsanbringelse i en særligt sikret celle.

Endvidere kan dommeren, hvis der er fare for, at arrestanten vil vanskeliggøre forfølgningen i sagen, træffe beslutning om streng isolation (strenge Einzelhaft) af arrestanten, hvorunder den pågældende vedvarende er isoleret fra andre indsatte, og begrænse kontakten med personer uden for institutionen. Endvidere kan dommeren i disse tilfælde forbyde "institutionsfremmed læsestof, anordne særdeles streng kontrol af brevveksling og besøg, og, hvis det er ubetinget nødvendigt, beslutte fuldstændig afsondring fra personer uden for institutionen i en vis periode. Endelig kan dommeren beslutte begrænsning af det daglige ophold i det fri eller - efter samråd med en læge - udelukkelse heraf.

Der er ikke fastsat nogen længstetid for varigheden af de ovennævnte indgreb. Dog gælder der et proportionalitetsprincip, og indgrebene må kun opretholdes så længe, som formålet kræver det.

En læge skal regelmæssigt tilse en arrestant, der er udelukket fra daglige ophold i det fri. ("Der Arzt ist regelmässig zu hören. . . .", jf. Untersuchungshaftvollzugsordnung 1978, § 65, stk. 3).

Herudover er der adgang til at træffe særlige foranstaltninger over for arrestanter, der sigtes for forbrydelser i forbindelse med terroristiske sammenslutninger. Der kan i disse tilfælde af en dommer træffes afgørelse om en række begrænsninger i kontakten med forsvareren.

Endvidere kan der i ganske særlige tilfælde træffes beslutning om "kontaktspærring" (Kontaktsperre) for arrestanter, der sigtes for terrorvirksomhed. Sådant beslutning, der i praksis kun er anvendt i ét tilfælde, medfører fuldstændig udelukkelse af enhver kontakt med personer uden for institutionen, herunder også med forsvareren.

6. Der foreligger ikke statistisk materiale om begrænsning i arrestanters ret til kontakt med andre indsatte og personer uden for institutionen.

Holland.

1. Politiet kan træffe beslutning om anholdelse af en person, der gribes på fersk gerning. Derudover kan politiet bl.a. træffe beslutning om anholdelse af personer, der mistænkes for forbrydelser, der efter loven kan medføre fængsel i 4 år eller derover.

Politiet kan tilbageholde en anholdt i indtil 6 timer til afhøring (verhoor). Ved beregningen af denne frist bortses dog fra perioden fra kl. 24 til kl. 9, således at fristen kan være på op til 15 timer.

Inden udløbet af denne frist kan det under visse betingelser besluttes af en overordnet politiembedsmand, der er beskikket hertil af anklagemyndigheden, at anholdelsen skal opretholdes i indtil 48 timer (inverzekeringstelling). Denne frist kan af den offentlige anklager (Officier van Justitie) forlænges med yderligere 48 timer.

Den offentlige anklager kan derefter lade den mistænkte fremstille for en undersøgelsesdommer i distriktsretten (Arrondissementsrechtbank) med anmodning om varetægtsfængsling. Undersøgelsesdommeren kan træffe beslutning om varetægtsfængsling i 6 dage (bewaring) med mulighed for forlængelse i yderligere 6 dage.

Frihedsberøvelse herudover kan alene ske efter beslutning af en afdeling af distriktsretten (3 dommere), der kan træffe beslutning om varetægtsfængsling i op til 30 dage (gevangenhouding). Fængslingen kan forlænges to gange, hver med 30 dage.

Såfremt anklagemyndigheden ikke ønsker, at en sigtet sættes på fri fod inden domsforhandlingen, skal anklageskrift indgives til distriktsretten og rettens behandling være påbegyndt, inden fængslingsfristens udløb, dvs. inden 102 dage efter undersøgelsesdommernes fængslingsbeslutning (2x6 dage + 3 x 30 dage, ialt 102 dage). Sagen skal dog ikke være pådømt inden denne frist. Retten kan af forskellige grunde - f.eks. fordi efterforskningen eller en mentalundersøgelse endnu ikke er afsluttet - i et retsmøde beslutte at udsætte sagen og beslutte, at tiltalte skal forblive varetægtsfængslet i denne periode. Fængslingen kan herefter fortsætte, indtil der foreligger endelig dom.

Som det fremgår af det anførte, kan en mistænkt efter de gældende regler efter

politiets og anklagemyndighedens bestemmelse tilbageholdes i op til 4 døgn og 15 timer uden at stilles for en dommer.

Efter Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols afgørelse i Brogan-sagen (dom af 29. november 1988, Series A, Vol. 145 B) er der imidlertid iværksat et udvalgsarbejde med henblik på en revision af de hollandske regler om anholdelse og varetægtsfængsling. Udvalgets flertal er her gået ind for den løsning, at den beslutning om opretholdelse af anholdelsen, der nu træffes af anklageren, fremover skal træffes af undersøgelsesdommeren, således at fristen for fremstilling af en mistænkt for en dommer ikke kan overstige 2 døgn og 15 timer.

2. I anholdelsesperioden, dvs. op til 4 døgn og 15 timer, holdes den anholdte indespærret i en celle på politistationen, men skal ved undersøgelsesdommerens beslutning om varetægtsfængsling overføres til et arresthus under fængselsvæsenet. Pladsforholdene i arresthusene kan dog medføre, at overførslen først sker op til 2-3 uger senere.

Alle anholdte og varetægtsfængslede har enecelle. Forholdene i celler på en politistation kan dog være ganske primitive.

Anholdte holdes i praksis fuldstændig isoleret, mens varetægtsfængslede derimod i arresthusene i almindelighed har adgang til fællesskab med andre indsatte. Fængselsinspektøren kan dog træffe beslutning om isolation af disciplinære grunde.

3. Varetægtsfængslede har i almindelighed adgang til at modtage et besøg om ugen af en times varighed. Besøg gennemføres normalt i store fælles besøgslokaler, hvor fængselspersonale er til stede uden dog at påhøre de enkelte samtaler. Derudover har fængslede adgang til i enrum at modtage besøg af deres forsvarer.

Der er fri adgang til brevveksling for varetægtsfængslede. Med undtagelse af korrespondance med forsvareren og visse offentlige myndigheder kontrolleres al ind- og udgående post af fængselspersonale. Kontrollen tjener til at forhindre indsmugling og i øvrigt til at opretholde ordenen i arresthuset.

Endelig har varetægtsfængslede normalt adgang til at telefonere f.eks. fra en telefonautomat. Samtalerne aflyttes almindeligvis ikke.

4. og 5. Der kan af hensyn til efterforskningen fastsættes restriktioner med hensyn til varetægtsfængslede adgang til samvær med medindsatte, besøg, brevveks-

ling og telefonbenyttelse. Restriktionerne kan tilsammen indebære en total isolation, således at den fængslede alene har kontakt med fængselspersonalet og sin forsvarer, men vil ofte være mindre vidtgående.

Beslutningen om restriktioner af hensyn til efterforskningen træffes normalt af undersøgelsesdommeren efter anklagemyndighedens begæring, typisk i forbindelse med den første beslutning om varetægtsfængsling. Såfremt der allerede i anholdelsesperioden opstår spørgsmål om at træffe en formel beslutning om isolation, kan denne træffes af den offentlige anklager, der ligeledes har kompetencen, såfremt der (undtagelsesvis) skulle opstå spørgsmål om restriktioner i tiden efter afslutningen af undersøgelsesdommerens undersøgelse.

Restriktionerne gælder, indtil varetægtsfængslingen ophører, eller indtil undersøgelsesdommeren eller anklageren beslutter at ophæve dem. Der er ingen særlige tidsfrister.

Det er almindeligt forekommende som alternativ til totalt forbud mod brevveksling, at der i stedet træffes beslutning om udvidet brevkontrol, således at undersøgelsesdommeren modtager al post til gennemsyn.

I visse tilfælde benyttes endvidere aflytning og optagelse af telefonsamtaler som alternativ til forbud mod telefonering.

Der gælder ingen saglige regler om lægetilsyn med isolationsanbragte, bortset fra de tilfælde, hvor længselsledelsen har truffet beslutning om isolation af disciplinære grunde.

Det bidrager i et vist omfang til at begrænse restriktionernes tidsmæssige udstrækning, at straffesager ved hollandske domstole i stor udstrækning behandles på skriftligt grundlag. Undersøgelsesdommerens, og til dels anklagerens og politiets, rapporter om afhøringer af tiltalte og vidner fremlægges og benyttes som bevis under domsforhandlingen. Vidner afgiver kun sjældent forklaring for den dømmende ret.

Restriktioner pålagt f.eks. for at forhindre påvirkning af vidner vil derfor ofte blive ophævet, når undersøgelsesdommeren har afsluttet sin undersøgelse.

6. Der foreligger ikke statistiske oplysninger om anvendelsen af isolation i praksis.

Belgien.

1. Anholdelse kan foretages af politiet, hvis vedkommende pågribes på fersk gerning. Uden for disse tilfælde kan politiet kun foretage anholdelse på grundlag af en beslutning truffet af den offentlige anklager (le procureur du Roi) eller en undersøgelsesdommer, og det kan kun ske, hvis der foreligger begrundet mistanke. Anholdelsen kan ikke i nogen af disse tilfælde udstrækkes til mere end 24 timer.

Inden udløbet af anholdelsesperioden (dvs. inden 24 timer efter pågribelsen) skal den pågældende fremstilles for en undersøgelsesdommer, der foretager den såkaldte "første afhøring". Den anholdte vil dog forinden være afhørt af politiet. Under undersøgelsesdommerens første afhøring har den anholdte normalt ikke adgang til advokatbistand. Den over for undersøgelsesdommeren afgivne forklaring fremlægges under den senere domsforhandling og benyttes som bevis under sagen.

Undersøgelsesdommeren kan i forbindelse med den første afhøring træffe beslutning om varetægtsfængsling. Denne beslutning, der ikke kan appelleres, gælder 5 dage. Inden udløbet af fristen træffer retten (La chambre du conseil) afgørelse om forlængelse af varetægtsfængslingen. Forlængelse sker i givet fald for 1 måned og kan herefter forlænges for 1 måned ad gangen. Afgørelse om forlængelse af varetægtsfængsling træffes for lukkede døre, men den sigtede har - bortset fra i helt særlige tilfælde - krav på at få spørgsmålet behandlet i et åbent retsmøde, hvis vedkommende har været varetægtsfængslet i mere end 6 måneder. Dette gælder dog kun, hvis der højst kan blive tale om en straf på 15 års straffearbejde.

2. Varetægtsfængslede har normalt enecelle, men kan anbringes i samme celle som andre indsatte eller i en sal. Varetægtsfængslede har i almindelighed adgang til fællesskab med andre indsatte.

Medskyldige adskilles normalt fra hinanden, hvis fængslet har kendskab til, at de pågældende er sigtede i samme sag, eller hvis undersøgelsesdommeren stiller krav herom.

3. Arrestanter, der ikke har fået endelig dom, har i almindelighed adgang til at føre brevveksling med personer udefra. Breve til og fra arrestanten kan, inden de afsendes eller udleveres, kontrolleres af fængselspersonalet. Kontrollen tjener i praksis først og fremmest til opretholdelse af orden og sikkerhed, men der kan også tages hensyn til efterforskningen. Kontrol kan dog ikke foretages af breve

mellem arrestanten og hans forsvarer samt visse offentlige myndigheder.

Efter første afhøring kan en arrestant modtage besøg af sin familie. Besøg af andre kan ske med tilladelse fra fængselsdirektøren. Familiebesøg finder sted under overværelse af en tilsynsførende, som dog ikke har adgang til at aflytte samtalen mellem de besøgende og arrestanten.

Arrestanten kan med tilladelse fra fængslets direktør foretage telefonopkald til sin forsvarer og familie. Opkald til andre personer kan kun foretages med tilladelse i hvert enkelt tilfælde.

4. og 5. Den **almindelige** adgang til fællesskab med andre indsatte udelukkes, såfremt dommeren udsteder forbud mod kommunikation (*interdiction de communiquer*). Sådant beslutning kan træffes, når det er nødvendigt for sagens behandling.

Forbud mod kommunikation indebærer endvidere, at arrestanten afskæres fra kontakt med omverdenen ved brevveksling, besøg og telefonsamtaler. Efter en ændring af loven i 1990 indebærer et sådant forbud ikke længere, at kontakt med forsvareren afskæres.

Forbudet kan ikke udstrækkes længere end tre dage fra første afhøring og kan ikke forlænges.

6. En undersøgelse vedrørende årene 1980-1984 viste, at ca. 6-8 pct. af de varetægtsfængslede fik forbud mod at kommunikere. I 1988 blev der i Bruxelles retskreds truffet beslutning om kommunikationsforbud i 39 tilfælde. Dette skal ses i forhold til 1.902 tilfælde af varetægtsfængsling. Der var således knyttet kommunikationsforbud til ca. 2 pct. af fængslingerne.

Frankrig.

1. Beslutning om anholdelse kan træffes af politiet, der kan tilbageholde sigtede i op til 24 timer. Fristen kan af den offentlige anklager forlænges med yderligere 24 timer, inden der skal ske fremstilling for en undersøgelsesdommer (juge d'instruction).

Alternativt kan sigtede tilbageholdes på grundlag af en arrestordre udstedt af en undersøgelsesdommer. Fristerne for fremstilling for undersøgelsesdommeren varierer i disse sager mellem 24 timer og 5 dage, afhængig af arrestordrens art.

Beslutning om varetægtsfængsling (détention provisoire) træffes af undersøgelsesdommeren.

Det kan om undersøgelsesdommeren oplyses, at denne er tiltænkt en rolle som upartisk opmand, og det følger derfor, at forsvarerbeskikkelsen i denne fase er fakultativ. Der kan afholdes flere retsmøder, hvor den sigtede, såfremt han ønsker det, forklarer om sigtelsen. Forklaringerne føres til retsbogen og benyttes senere som bevis under sagen.

Såfremt den sigtede ønsker en forsvarer, har denne ret til fire arbejdsdages varsel til retsmøderne, ligesom han har ret til at få rapporterne to dage før retsmøderne. Denne sidste regel vanskeliggør efter flere forsvareres mening varetagelsen af et tilfredsstillende forsvar.

2. Varetægtsfængslede har som udgangspunkt fri indbyrdes kommunikation.

3. Varetægtsfængslede kan normalt opnå tilladelse til at modtage besøg i arresthuset. Besøgstilladelser gives af den embedsmand, der beskæftiger sig med efterforskningen, i almindelighed undersøgelsesdommeren, og gælder kun for et begrænset antal besøg. De indsatte kan modtage besøg af deres familiemedlemmer. Herudover kan enkelte andre personer få tilladelse til besøg, men det er oplyst, at det i praksis er vanskeligt at opnå sådanne tilladelser.

Under alle omstændigheder afvikles besøgene under kontrol, i nogle tilfælde gennem en tremmeadskillelse.

Der er normalt fri adgang til brevveksling under kontrol, således at brevene enten læses af fængselspersonalet eller af undersøgelsesdommeren eller den, han

bemyndiger hertil.

Den fængsledes samtaler og brevveksling med forsvareren kontrolleres ikke. Der er endvidere adgang til ukontrolleret brevveksling med offentlige myndigheder, herunder socialrådgivere.

Det skal understreges, at der gennem hele varetægtsfængslingsperioden (og i øvrigt også under hele afsoningen) gælder brev- og besøgskontrol, og dette forhold indebærer naturligvis; i sig selv, at kommunikation med uvedkommende begrænses væsentligt.

Der er ingen mulighed for varetægtsfængslede for at telefonere.

4. og 5. Undersøgelsesdommeren har mulighed for at fastsætte en række begrænsninger for den indsatte, herunder for at bestemme, at den sigtede ikke må være sammen med andre indsatte overhovedet eller - navnlig - med bestemte andre sigtede typisk i den samme sag. Denne form for isolation indebærer ikke, at besøg afskæres.

Der er ikke fastsat regler om længstetid for sådanne begrænsninger.

Som alternativ til pålæggelse af restriktioner benyttes ofte anbringelse af medsigtede i forskellige arresthuse.

Streng isolation (*interdiction de communiquer*) kendes kun i begrænset omfang i Frankrig. Det er vedkommende juridiske myndighed, i almindelighed undersøgelsesdommeren, som kan beslutte streng isolation, herunder inddragelse af gårdtur, adgang til brevveksling og besøg, således at den fængslede kun må have samtaler med sin advokat. Streng isolation kan kun anordnes i 10 dage og herefter forlænges i 10 dage, dvs. i alt højst 20 dage.

Herudover kan undersøgelsesdommeren give fængselsinspektøren kompetence til at bestemme, i hvilket omfang den indsatte skal have samkvem med enkelte andre.

Tilsyneladende vurderes det i de enkelte tilfælde, hvilke indsatte den varetægtsfængslede må have samkvem med.

Der eksisterer herudover en mulighed for, at fængselsinspektøren, med indberetningspligt til undersøgelsesdommeren, kan bestemme, at den pågældende skal

isoleres fuldstændigt. Det bemærkes, at denne form for isolation ikke er hensættelse i straffecelle og altså ikke er noget disciplinært middel, men at det tages i anvendelse enten efter den pågældendes egen anmodning eller på grund af sikkerhedsmæssige årsager eller forsigtighedsgrunde af hensyn til den varetægtsfængslede selv.

Det har været vanskeligt at trænge til bunds i, hvor ofte denne form for isolation anvendes. I tilfælde af denne form for isolation, som kan udstrækkes uden tidsbegrænsning, er der bestemmelser om, at den indsatte to gange om ugen skal tilses af en læge. Denne form for isolation forhindrer ikke, at den indsatte kan modtage besøg af sin advokat, ægtefælle eller forældre. Han har ligeledes ret til gårdtur i isolation eller eventuelt sammen med andre indsatte på isolationsgangen.

Hvis den varetægtsfængslede er hensat i straffecelle, må han ikke længere korrespondere med venner, familie eller dem, der i øvrigt måtte have besøgt ham i fængslet. Derimod er der fortsat mulighed for korrespondance under kontrol med en eventuel ægtefælle og med enkelte ganske nære familiemedlemmer samt - for udlændinge - med hjemlandets myndigheder og diplomatiske repræsentation.

Herudover kan undersøgelsesdommeren bestemme, at retten til korrespondance fuldstændigt ophører. Der er ingen tidsbegrænsning i denne bestemmelse.

6. Der foreligger ingen statistiske oplysninger. Det er dog oplyst, at streng isolation kun benyttes ganske undtagelsesvis, eksempelvis i terroristsager.

1. Beslutning om anholdelse træffes af politiet, mens beslutning om varetægtsfængsling træffes af en undersøgelsesdommer.

2. En anholdt anbringes i almindelighed alene og har ikke ret til samvær med andre anholdte.

Varetægtsfængslede har enecelle, medmindre der er pladmangel eller fare for selvmord. Gårdture afvikles normalt i samvær med andre fængslede.

Hvorvidt en varetægtsfængslet har ret til samvær med andre fængslede (f.eks. i arbejdsrum eller i forbindelse med sportsudøvelse), afhænger af formålet med varetægtsfængslingen.

3. Senest efter en måneds fængsling får varetægtsfængslede ret til at modtage besøg af slægtninge og venner i en time om ugen. Besøg sker i reglen under overvågning.

Adgangen til at kommunikere med forsvareren er fri, men kan begrænses i alvorlige sager, hvis det er nødvendigt af hensyn til efterforskningen.

En varetægtsfængslet har ret til brevveksling - men ikke ubegrænset - med personer uden for fængslet. Undersøgelsesdommeren har dog ret til at gennemlæse breve til og fra en sigtet (bortset fra brevveksling med forsvareren).

Det er ikke muligt for en varetægtsfængslet at modtage telefonopkald, og den fængslede selv kan kun undtagelsesvis og med undersøgelsesdommerens tilladelse foretage telefonopringninger.

4. og 5.1 fem kantonen - Genève, Vaud, Neuchâtel, Valais og Schaffhausen - kan undersøgelsesdommeren af hensyn til efterforskningen træffe bestemmelse om streng isolation ("mise au secret" eller "strenge Einzelhaft"). Fristen varierer mellem kantonerne fra 8 til 14 dage, men kan forlænges ved forelæggelse for en højere retsinstans. Streng isolation indebærer, at den fængslede ikke har kontakt med nogen uden for institutionen, heller ikke med forsvareren.

Tilsvarende bestemmelser findes ikke i de øvrige kantonen, men undersøgelsesdommeren har her i visse tilfælde mulighed for at afskære kontakt med tredje-

mand, herunder forsvareren.

Der er ikke foreskrevet systematiske lægeundersøgelser af varetægtsfængslede.

6. Egentlig statistik foreligger ikke, men det er oplyst, at streng isolation kun anvendes i få enkeltstående tilfælde hvert år.

(Beskrivelsen har karakter af en generalisering, idet reglerne om straffeproses og straffuldbyrkelse varierer mellem kantonerne).

Italien.

1. En ny strafferetsplejelov (Codice di procedura penale) trådte i kraft den 24. oktober 1989. Den indebærer - navnlig med sit akkusatoriske princip - en radikal ændring af det tidligere inkvisitoriske system. Den nye lov er inspireret af angelsaksisk ret.

Politiet kan på egen hånd anholde personer, der gribes på fersk gerning. Den offentlige anklager kan beslutte anholdelse i tilfælde af flugtfare. I disse tilfælde skal politiet inden 48 timer underrette dommeren, der inden 48 timer fra underretningen skal afholde retsmøde, hvor der kan tages stilling til spørgsmålet om fængsling.

I alle andre tilfælde er kompetencen til at træffe afgørelse om frihedsberøvelse hos en dommer. En person, der bliver pågrebet, efter at der af en dommer er afsagt fængslingskendelse, skal afhøres af dommeren inden 5 dage. Den offentlige anklager kan afhøre ham forinden.

I forbindelse med den nye strafferetsplejelovs ikrafttræden er bl.a. dommerens rolle i efterforskningen ændret.

Anklagemyndighedens (pubblico ministero's) efterforskning kontrolleres af en dommer, giudice per le indagini preliminari, dvs. dommer under forundersøgelsen. Tidligere var stillingsbetegnelsen giudice istruttore, svarende til juge d'instruction i Frankrig. Dommeren foretager ingen undersøgelser selv, men får kun sagen forelagt, når anklagemyndigheden eller forsvareren (sigtede) ønsker hans afgørelse, navnlig af om tvangsindgreb skal foretages eller ophæves.

I overensstemmelse med en forskrift i forfatningen indeholder strafferetsplejeloven regler om længstetider for varetægtsfængsling. Længstetiden afhænger af strafferammen for den påsigtede lovovertrædelse og af, om sagen behandles i en eller flere instanser. Ved lovovertrædelser med den laveste strafferamme er længstetiden i første instans 1 år under efterforskningen. Fra efterforskningens slutning indtil domsforhandlingen gælder yderligere en frist på 1/2 år. Hvis den strengeste strafferamme er aktuel, og alle appelmuligheder udnyttes, er længstetiden 4 år. Det forekommer, at en sigtet må løslades inden domsforhandlingen, fordi fristen er udløbet.

Når efterforskningen er afsluttet, træffer dommeren afgørelse om, hvorvidt sagen

skal domsforhandles, eller sigtede skal løslades. Anteciperet bevisførelse kan eventuelt finde sted, men skal som hovedregel gentages under domsforhandlingen. Forklaringer, der er afgivet under efterforskningen, kan kun dokumenteres under betingelser, der svarer til retsplejelovens § 877.

Domsforhandlingen begynder med anklagerens og forsvarerens forelæggelse. Derefter afhøres vidnerne, og til sidst har tiltalte lejlighed til at udtale sig, hvis han ønsker det. Tiltaltes ytringer er ikke led i bevisførelsen, men i hans forsvar. Domsforhandlingen kan fremmes, selv om tiltalte ikke selv er til stede.

2. Varetægtsarrestanter har som hovedregel adgang til fællesskab med andre indsatte, herunder arbejde, undervisning, fritidsaktiviteter og motion i fri luft.

3. og 5. Indsatte, herunder varetægtsarrestanter, har ret til besøg, der foregår under opsyn, men ikke påhøres.

Der kan træffes bestemmelse om, at indsattes korrespondance skal gennemlæses af fængselsmyndighederne.

Indsatte kan få tilladelse til en telefonsamtale hver 14. dag, hvis de ikke får besøg. Telefonsamtaler aflyttes.

Samtaler og skriftlig eller telefonisk kommunikation med forsvareren kontrolleres ikke.

4. Anholdte og varetægtsfængslede har straks fra frihedsberøvelsens iværksættelse ret til at konferere med deres forsvarer. Dommeren kan dog efter den offentlige anklagers anmodning, når der er specielle og særegne grunde til fængslingen, afskære sigtedes ret til at konferere med forsvareren i op til 7 dage.

Isolation (isolamento) kan - foruden af sundhedsmæssige og disciplinære grunde - anvendes under forundersøgelsen i det omfang, det anses for nødvendigt af den judicielle myndighed ("*...ciò sia ritenuto necessario dall'autorità giudiziaria*", jf. artikel 33 i fængselsloven (Ordinamento penitenziario) af 26. juli 1975).

Afgørelsen træffes af den judicielle myndighed, og denne bestemmer isolationens form og varighed.

Arrestanter, der er isoleret, opholder sig i enecelle. Det er i reglen ikke praktisk muligt at give dem mulighed for arbejde i cellen. Med dommerens tilladelse kan

de modtage undervisning. De har altid adgang til motion i fri luft.

Der er ikke fastsat længstetider for isolation, ud over hvad der følger af reglerne om længstetid for varetægtsfængsling.

Der kan endvidere besluttes delvis isolation, således at flere sigtede, der er fængslet i samme sag eller i hvert fald for den samme forbrydelse, kan holdes adskilt.

Endvidere er der mulighed for at fravige en almindelig regel om, at hver domstol har sin arrest, således at flere sigtede i samme sag kan anbringes i forskellige arresthuse.

Kompetencen til at træffe bestemmelse om isolation tilkommer som nævnt den "judicielle myndighed". Isolationsreglerne er ikke blevet revideret i forbindelse med den nye strafferetsplejelovs ikrafttræden, hvilket må antages at være årsagen til, at der tilsyneladende endnu er nogen uklarhed om, hvorvidt kompetencen tilkommer dommeren eller anklageren. Justitsministeriet antager imidlertid, at kompetencen er hos anklageren. Anklagerens afgørelser kan altid påklages til dommeren.

Italiensk lovgivning indeholder således hjemmel til isolation under judiciel kontrol uden andre betingelser, end at de judicielle myndigheder finder isolation nødvendig.

Der er ikke særlige regler om lægeundersøgelse af arrestanter i isolation.

6. Der foreligger ikke statistiske oplysninger om anvendelsen af isolation. Isolationen er i reglen kortvarig. Hvis reglen om afskæring af kontakt med forsvareren i 7 dage har været anvendt, begrænses isolationen også ofte til de 7 dage. I øvrigt er det sjældent, at isolation varer mere end 1 måned. Isolation anvendes hovedsagelig ved organiseret kriminalitet.

Grækenland.

1. Varetægtsfængsling besluttet af en undersøgelsesdommer. I øvrigt er kompetencereglerne vedrørende anholdelse og varetægtsfængsling ikke nærmere belyst i de modtagne besvarelser.

2. Varetægtsfængslede har krav på anbringelse i enecelle.

3. Varetægtsfængslede har adgang til besøg af slægtninge mindst én gang om ugen. Tilsvarende gælder for telefonsamtaler. Det er ikke oplyst, om besøg og telefonsamtaler foregår under kontrol.

Der er endvidere adgang til brevveksling, der ikke kontrolleres, medmindre det af sikkerhedshensyn anses for nødvendigt. Kontrol kræver rettens forudgående tilladelse.

4. Anbringelse i enecelle kan besluttet af hensyn til opretholdelse af ro, orden og sikkerhed. Længstetiden herfor er 10 dage, og der foreskrives dagligt lægetilsyn. Kompetencen til at træffe beslutning herom tilkommer fængslets disciplinærråd. Der er ikke modtaget oplysning om isolation af hensyn til efterforskningen.

5. Undersøgelsesdommeren kan beslutte, at en varetægtsfængslet af hensyn til efterforskningen skal afskæres fra kontakt med personer uden for fængslet.

6. Der foreligger ikke statistiske oplysninger om anvendelsen af de nævnte indgreb.

Udvalget har måttet afstå fra at fremskaffe mere detaljerede oplysninger.

Spanien.

1. Beslutning om anholdelse kan træffes af politiet, ligesom private under visse betingelser kan foretage anholdelse. Derudover kan anholdelse besluttes af en domstol. Såfremt den anholdte ikke løslades, skal politiet eller den, der har foretaget anholdelsen, overgive den pågældende til den stedlige domstol inden 24 timer. Undersøgelingsdommeren træffer inden 72 timer efter overdragelsen afgørelse om ophævelse af anholdelsen eller om varetægtsfængsling.

Der er ikke oplysning om, at varetægtsfængsling kun kan besluttes for bestemte perioder ad gangen. Derimod er den samlede varighed af varetægtsfængsling inden domsforhandlingen undergivet begrænsninger, der afhænger af, hvilken strafferamme de påsigtede forhold falder ind under. Længstetiderne varierer mellem 3 måneder og 2 år. Under særlige betingelser kan der dog i de alvorligere sager træffes beslutning om forlængelse derudover, således at varetægtsfængslingen kan udstrækkes op til 4 år.

Efter domfældelse i 1. instans kan varetægtsfængslingen, når dommen ankes, forlænges med op til halvdelen af den ved dommen pålagte straf.

2. De anholdte holdes så vidt muligt adskilt fra hinanden. Hvor dette af praktiske grunde ikke er muligt, anbringes medsigtede ikke i samme fængsel.

Fængslede har som udgangspunkt adgang til samvær med medindsatte.

3. Indsatte har ret til brevveksling og besøg. Der foreligger ikke oplysning om, i hvilket omfang disse former for kontakt er undergivet kontrol.

4. og 5. Dommeren kan af hensyn til efterforskningen træffe bestemmelse om isolation af anholdte eller fængslede. Denne form for isolation iværksættes med henblik på indkaldelse af vidner og kan normalt kun vare op til 5 dage. Såfremt der skal foretages indkaldelser uden for Spanien eller over lange afstande, kan perioden dog forlænges.

Efter at den første isolation er bragt til ophør, kan dommeren træffe afgørelse om fornyet isolation i op til 3 dage, hvis sagen giver anledning hertil.

I forbindelse med udførelse af en beslutning om isolationsanbringelse tilses den fængslede af en læge, inden den pågældende anbringes i enecelle. Den pågæ-

dende tilses på ny af lægen efter isolationens ophævelse-

Under isolation er der alene med dommerens særlige tilladelse adgang til kontrolleret brevveksling og besøg.

Isolation som disciplinærmiddel er begrænset til en periode på 14 dage og finder sted under dagligt lægetilsyn.

6. Statistiske oplysninger foreligger ikke.

Portugal.

1. Politiet kan anholde og tilbageholde en mistænkt eller sigtet i indtil 48 timer. Inden udløbet af disse 48 timer skal den pågældende stilles for en dommer.
2. Tilbageholdte eller varetægtsfængslede har individuelle rum. De pågældende har i almindelighed adgang til samvær med andre indsatte, herunder eventuelle medsigtede.
3. og 5. Tilbageholdte eller varetægtsfængslede har i almindelighed adgang til ukontrolleret kontakt med personer uden for institutionen.

Besøg kan dog kontrolleres under hensyn til den indsattes behandling (?) samt sikkerhed og orden i institutionen, ligesom fængselsledelsen kan afvise besøg af bestemte personer.

Brevveksling skal underkastes en passende kontrol og censur.

Den indsatte kan gives tilladelse til at foretage telefonopkald.

4. I sager om terrorisme og om grov eller organiseret kriminalitet kan den offentlige anklager (Ministério Público) bestemme, at den indsatte ikke må kommunikere med andre end sin forsvarer i tiden indtil den første juridiske afhøring.
6. Statistiske oplysninger vedrørende anvendelse af isolation foreligger ikke.

England og Wales.

1. Anholdelse kan i en række tilfælde iværksættes af politiet, og denne anholdelsesform anvendes i langt de fleste tilfælde, hvor anholdelse finder sted. Derudover kan private i visse situationer foretage anholdelse, ligesom retten (Magistrates' Court) kan træffe anholdelsesbeslutning (warrant). Magistrates' Court beklædes normalt enten af 2 eller 3 lægdommere (justices of the peace) eller af en juridisk dommer (stipendiary magistrate).

Politiet kan tilbageholde en anholdt i op til 24 timer uden sigtelse. Denne frist kan af en højtstående politiembedsmand med rang af mindst politikommissær (superintendent), forlænges med 12 timer ved mistanke om alvorligere forbrydelser.

Forlængelser derudover kan besluttes af Magistrates' Court, maksimalt for 36 timer ad gangen. Den samlede anholdelsesperiode, hvor en person tilbageholdes uden sigtelse, kan dog ikke forlænges ud over 96 timer. Der må da enten rejses sigtelse eller ske løsladelse.

Når en anholdt er blevet sigtet, skal denne snarest muligt fremstilles i Magistrates' Court, medmindre politiet selv træffer beslutning om løsladelse. Fremstillingen skal normalt senest ske i først mulige retsmøde dagen efter sigtelsen.

Retten vil da træffe beslutning om løsladelse, uden eller mod kaution, eller om varetægtsfængsling.

Fængsling sker for 7 dage ad gangen, så længe undersøgelsen står på, men såfremt retten derefter træffer beslutning om sagens fremsendelse til domsforhandling (committal to trial) ved landsretten (Crown Court), vil en fængslingskendelse være gældende indtil domsforhandlingen uden yderligere forlængelser.

Det tilføjes, at de her gengivne regler ikke finder anvendelse i forhold til personer, der mistænkes for overtrædelse af den særlige terroristlovgivning. Der gælder her en særlig procedure, hvorefter anholdte med indenrigsministerens godkendelse kan tilbageholdes i op til 7 dage uden fremstilling for en dommer.

2. Anholdte tilbageholdes på politistationen, men overføres ved fængsling til fængselsvæsenet (Prison Service) og indsættes i fængsel. Den samme anstalt vil ofte blive benyttet til afsoning, men en vis adskillelse mellem varetægtsfængslede

og strafafsonere søges opretholdt.

Varetægtsfængslede har ikke krav på enecelle, og i praksis anbringes de ofte to sammen i hver celle. Det er ikke udelukket, at medsigtede i samme sag anbringes sammen.

Der er som hovedregel ret til samvær med andre fanger, men fængslets ledelse kan dog gennemføre en adskillelse af hensyn til ordenen i fængslet eller med henblik på de fængslede egen beskyttelse.

3. Varetægtsfængslede har i almindelighed adgang til i mindst 1 1/2 time ugentlig at modtage besøg af hvem, de måtte ønske. Der er tale om kontrollerede besøg, der i praksis gennemføres i store fælles besøgslokaler, hvor fængselspersonalet ikke påhører de enkelte samtaler. Fængselsledelsen kan imidlertid beslutte, at en samtale skal overhøres.

Fængslede har adgang til i enrum, men dog inden for fængselspersonalets synsvidde, at modtage besøg af deres forsvarer eller advokater i øvrigt.

Varetægtsfængslede har fri adgang til brevveksling, men al ind- og udgående post (bortset fra korrespondance med forsvareren) kontrolleres af fængselspersonale. Denne kontrol gennemføres af hensyn til såvel ordenen i fængslet som politiets efterforskning.

Hvis efterforskningen giver anledning til særlig opmærksomhed i forbindelse med brevkontrollen, kan politiet underrette fængslet herom, men kontrollen gennemføres under alle omstændigheder af fængslets personale. En sådan meddelelse fra politiet medfører samtidig, at en fængslet afskæres fra at benytte telefon.

Det er i øvrigt normalt kun under ekstraordinære omstændigheder, f.eks. særlige begivenheder i familien, at fængslede har adgang til at telefonere. Der kræves fængselsledelsens tilladelse, og samtalen overhøres.

Fængselsvæsenet planlægger dog et eksperiment, hvor der gives fanger adgang til at benytte en betalingstelefon. Her vil der blive gennemført stikprøvevis overhøring af samtalerne, og alle samtaler vil blive optaget på bånd.

4. Isolation, som det kendes i dansk ret, forekommer i praksis stort set ikke i engelsk ret. Det må herved tages i betragtning, at regler og praksis i forbindelse med efterforskningen og bevisførelsen i straffesager på en række punkter adskil-

ler sig fundamentalt fra dansk lovgivning og praksis.

Der kan dog træffes visse med isolation beslægtede foranstaltninger til beskyttelse af efterforskningen.

Når politiet efter anholdelse af en mistænkt foretager afhøring, har den pågældende ikke pligt til at afgive forklaring. Vælger den anholdte imidlertid at udtale sig, kan forklaringen nedfældes enten som spørgsmål og svar eller i form af en egentlig tilståelseserklæring (statement), som den anholdte i begge tilfælde opfordres til at underskrive, og som fremlægges i retten som bevis. Derudover kan politibetjente afhøres som vidner under sagen om udtalelser fremsat af den tiltalte, og betjentene kan ved afhøringen i retten støtte sig til deres notater herom.

Al afhøring foregår som udgangspunkt, inden den anholdte sigtes. Efter dette tidspunkt må politiet intet gøre for at opnå yderligere forklaringer, navnlig må medsigtedes forklaringer eller andre beviser ikke foreholdes vedkommende. Der foretages derfor normalt kun afhøring af en fængslet vedrørende sigtelsen, hvis vedkommende selv fremsætter ønske herom. Der må kun stilles rent opklarende spørgsmål.

Ved domsforhandlingen i retten er en tiltalt ikke forpligtet til at udtale sig, og i praksis undlades det ofte. Hvis en tiltalt vælger at afgive forklaring, sker det til sidst efter afhøringen af anklagemyndighedens vidner og under vidneansvar. Dette medfører, at i modsætning til dansk straffeproses, hvor tiltaltes forklaring oftest er et væsentligt bevismiddel, er forklaringen ikke af så central betydning under en engelsk straffesag, hvor anklagemyndigheden ikke tilrettelægger bevisførelsen med udgangspunkt i tiltaltes forklaring i retten.

Af isolationslignende foranstaltninger kan nævnes, at såfremt det skønnes hensigtsmæssigt af hensyn til efterforskningen eller den senere bevisførelse i retten, kan politiet (uformelt) henstille til fængselsvæsenet, at bestemte fanger, typisk medtiltalte i samme sag, holdes adskilt. Beslutningen herom træffes normalt af fængselsvæsenets centralledelse og gennemføres i praksis ved, at de fængslede anbringes i hver sit fængsel, men i øvrigt under samme vilkår med hensyn til brevveksling og besøg som andre fængslede. Denne form for adskillelse benyttes jævnligt.

Derudover har såvel undersøgelsesretten (Magistrates' Court) som den dømmende ret (Crown Court) en ulovbestemt og i princippet ubegrænset adgang til at beordre en fængslet helt eller delvist isoleret og herunder afskåret fra samvær med

andre indsatte. Denne adgang benyttes imidlertid kun undtagelsesvis og for kortere perioder, f.eks. under domsforhandlingen, hvor flere medtaltale skal afgive forklaring om samme forhold.

5. Med hensyn til den fængsledes adgang til kontakt med personer uden for fængslet gælder det tilsvarende, at politiet ikke har nogen mulighed for at træffe beslutning om begrænsning heraf, men at det kan henstille til fængselsledelsen, at fængslet er særlig opmærksom med hensyn til bestemte forhold i forbindelse med brevkontrol, og det kan anmode om særlig agtpågivenhed i forbindelse med den sigtedes modtagelse af besøg, f.eks. advare mod bestemte personer.

Fængselsinspektøren har mulighed for at forbyde besøg af bestemte personer, bl.a. hvis der er grund til at tro, at den fængslede og den besøgende sammen vil planlægge nye forbrydelser eller forstyrre opklaringen. Denne foranstaltning er dog ikke hyppigt anvendt.

Endelig tilkommer der retten en sjældent anvendt adgang til at beslutte, at kontakten med personer uden for fængslet skal afskæres helt eller delvis. Denne adgang svarer ganske til muligheden for at træffe beslutning om at afskære samvær med medindsatte.

6. Statistiske oplysninger om anvendelsen af de her beskrevne foranstaltninger foreligger ikke.

Republikken Irland.

1. Anholdelse kan under visse betingelser iværksættes af politiet umiddelbart, eller det kan ske i henhold til retskendelse.

Politiet kan tilbageholde en anholdt i op til 6 timer uden sigtelse. Denne frist kan af en højtstående politiembedsmand, med rang af mindst politikommissær (superintendent), forlænges med 6 timer.

Såfremt tilbageholdelsen finder sted om natten, dvs. mellem kl. 24 og kl. 8, kan politiet dog med den anholdtes skriftlige samtykke beslutte at udsætte afhøringen og samtidig suspendere tidsfristen indtil næste morgen. Så længe fristen er suspenderet, må den anholdte ikke afhøres.

En anholdt kan således tilbageholdes af politiet i maksimalt 12 timer, fraregnet en eventuel natlig hvileperiode. Derefter skal den anholdte enten sigtes eller løslades.

Når en anholdt er blevet sigtet, skal denne snarest muligt fremstilles for en dommer (District Justice), medmindre politiet selv træffer beslutning om løsladelse. Fremstillingen skal senest ske i først mulige retsmøde dagen efter sigtelsen.

Dommeren vil da træffe beslutning om løsladelse, uden eller mod kaution, eller om varetægtsfængsling. En varetægtsfængslet skal fremstilles i retten på ny inden 8 dage.

Ved genfremstilling af en sigtet (dvs. efter maksimum 8 dage) kan dommeren med den sigtedes samtykke forlænge varetægtsfængslingen i op til 30 dage. Hvis den sigtede ikke giver sit samtykke, sker forlængelse for 8 dage ad gangen, så længe politiets efterforskning og sagsforberedelse pågår.

Når dommeren træffer beslutning om sagens fremsendelse til domsforhandling ved den dømmende ret (Circuit Criminal Court eller Central Criminal Court) og samtidig træffer beslutning om fortsat varetægtsfængsling, vil fængslingen være gældende indtil domsforhandlingen uden yderligere forlængelser.

2. Varetægtsfængslede har ingen adgang til kontakt med strafafsonere, men har i øvrigt normalt fri adgang til samvær med andre varetægtsfængslede.

Fængselsledelsen kan dog af disciplinære grunde isolere varetægtsfængslede.

3. og 5. Varetægtsfængslede har i almindelighed adgang til i mindst 1 1/2 time ugentlig at modtage besøg under kontrol.

Justitsministeren kan suspendere retten til at modtage besøg, såfremt det skønnes påkrævet af hensyn til efterforskningen ("... for the purposes of preventing any tampering with evidence....", jf. Rules for the Government of Prisons 1947 § 209, stk. 2) eller på baggrund af en række andre hensyn.

Ud over de fastsatte ugentlige terminer for besøg har fængslede ret til at modtage besøg af deres forsvarer. Samtalen overhøres ikke, men skal finde sted inden for synsvidde af fængselspersonalet.

Varetægtsfængslede har fri adgang til brevveksling, men al ind- og udgående post, bortset fra korrespondance med forsvareren, kontrolleres af fængselspersonalet.

Varetægtsfængslede har normalt ikke adgang til at føre telefonsamtaler.

4. Der er ikke mulighed for at træffe beslutning om isolation af hensyn til efterforskningen.

Det tilføjes, at de irske procesregler vedrørende tiltaltes stilling under straffesagen, navnlig med hensyn til anvendelsen af tiltaltes forklaringer til politiet, i det væsentlige svarer til engelsk ret.

6. Der foreligger ingen statistiske oplysninger.

Kapitel 3

Udvalgets vurdering.

1. Indledning.

Indledningsvis bemærkes, at der efter udvalgets opfattelse er grund til at advare mod, at der lægges alt for stor vægt på resultatet af en undersøgelse som den foreliggende.

Ud over de praktiske vanskeligheder, der i almindelighed er forbundet med indhentelse af tilstrækkelige, præcise og ajourførte oplysninger om udenlandsk ret, må der peges på 2 problemer, der særligt knytter sig til den foreliggende undersøgelse.

Der er for det første et terminologisk problem.

Anholdelse og varetægtsfængsling eksisterer under forskellige betegnelser i samtlige de undersøgte lande som umiddelbart genkendelige begreber. Isolation af hensyn til efterforskningen er derimod ikke på samme måde et almindeligt indarbejdet straffeprocessuelt begreb.

Det kan f.eks. nævnes, at undersøgelsen indeholder eksempler på, al varetægtsfængslede som den almindelige regel holdes adskilt fra hinanden uden adgang til samvær (Island), at varetægtsfængslede kan undergives en række forskellige restriktioner, der hver for sig må henføres under kategorien isolation (Frankrig), og al isolation i praksis slet ikke kendes (England).

For det andet lader et enkelt straffeprocessuelt indgreb, som f.eks. isolation, sig ofte alene anskue i en større sammenhæng, dvs. som en del af det straffeprocessuelle system, hvori det forekommer.

Det er således f.eks. meget forskelligt, i hvilket omfang en tiltaks indledende forklaringer til politiet og undersøgelsesdommeren anvendes som afgørende bevis under sagen. Det varierer ligeledes betydeligt, i hvilket omfang og på hvilken må-

de tiltalte afgiver forklaring under selve domsforhandlingen, ligesom det kan være forskelligt, hvilken rolle en sådan forklaring spiller.

Efter udvalgets opfattelse er disse forhold f.eks. en helt afgørende forudsætning for forståelsen af det engelske og til dels det belgiske retssystem.

Herudover har også de forskellige fysiske rammer og anbringelsesformer i øvrigt en vis betydning for vurderingen af retstilstanden i udlandet.

Udvalget har ikke haft mulighed for at inddrage disse forhold i sin undersøgelse.

2. Beslutningen om isolation af hensyn til efterforskningen.

Kompetencen til at træffe beslutning om isolation ligger i hovedparten af de undersøgte lande hos en dommer.

I lande, hvor der findes et system med undersøgelsesdommere, har disse i de fleste tilfælde kompetencen.

Undersøgelsen indeholder imidlertid også eksempler på, at kompetencen ligger hos f.eks. anklagemyndigheden eller fængselsledelsen (Sverige og Finland), eller at afgørelsen i visse tilfælde kan træffes af anklagemyndigheden (Holland).

Som betingelse for iværksættelse af isolation henvises for de fleste landes vedkommende alene til "hensynet til efterforskningen" eller tilsvarende.

Endvidere fremhæves i et enkelt tilfælde, at indgrebet ikke må stå i misforhold til sigtelsen (Tyskland).

Der er i undersøgelsen af udenlandsk ret - i modsætning til dansk ret - ingen eksempler på, at der opstilles særlige betingelser, som ud over de almindelige fængslingsbetingelser skal være opfyldt, for at isolation kan iværksættes, f.eks. krav om, at sigtelsen vedrører en forbrydelse, der efter loven kan medføre en straf over et bestemt niveau.

Der gælder dog i enkelte lande (England og Tyskland) helt særlige regler om fængsling og isolation af sigtede terrorister.

Efter dansk ret kan isolation alene besluttes af retten, og det kræves efter rets-

plejelovens § 770 a, at varetægtsfængsling er besluttet i medfør af retsplejelovens § 762, stk. 1, nr. 3, dvs. at der efter sagens omstændigheder er bestemte grunde til at antage, at sigtede vil vanskeliggøre forfølgningen i sagen, navnlig ved at fjerne spor eller advare eller påvirke andre.

Det kræves endvidere, at varetægtsfængslingens øjemed gør isolation påkrævet, herunder for at hindre sigtede i gennem andre indsatte at påvirke medsigtede eller ved trusler eller på anden lignende måde at påvirke andre.

Endelig kan isolation alene udstrækkes ud over 8 uger, såfremt sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover.

På grundlag af de foreliggende oplysninger er det udvalgets konklusion, at der i ingen af de lande, som indgår i undersøgelsen, gælder strengere formelle og materielle betingelser for iværksættelse af isolation end efter dansk ret.

3. Længste tid for isolation.

Efter retsplejelovens § 770 a, stk. 2, må fuldstændig isolation som nævnt ikke finde sted i et sammenhængende tidsrum på mere end 8 uger, medmindre sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover.

I en række af de lande, som Danmark normalt sammenligner sig med (Norge, Sverige, Finland, Island og Tyskland) gælder der ingen regler for maksimal varighed af isolationsanbringelse.

I Holland gælder der ligeledes ingen maksimumgrænse for varigheden af isolationsanbringelse, men varetægtsfængsling, inden en sag kommer for retten, er begrænset til 102 dage. Retten kan imidlertid beslutte at udsætte sagens behandling, f.eks. fordi efterforskningen endnu ikke er afsluttet. I så fald kan varetægtsfængslingen og en eventuel isolation fortsætte.

Tilsvarende er der ikke i Italien fastsat nogen længste tid for isolationsanbringelse, ud over hvad der følger af reglerne om længste tid for varetægtsfængsling under efterforskningen, dvs. at isolation i princippet kan udstrækkes op til i hvert fald 1 år.

I Frankrig er den mest vidtgående form for isolation undergivet en begrænsning

på 20 dage, men andre restriktioner med hensyn til en varetægtsarrestants samvær med medindsatte, herunder restriktioner svarende til isolation efter retsplejelovens regler, er ikke undergivet tidsmæssige begrænsninger.

Noget lignende gælder i Schweiz.

Alene i Belgien og Spanien ses der at gælde korte, absolutte frister for isolationsanbringelse på henholdsvis 3 og 5 dage.

På denne baggrund er det udvalgets opfattelse, at de danske regler om længste varighed af isolationsanbringelse ikke generelt kan siges at adskille sig fra de regler, der gælder i andre europæiske lande.

Tværtimod sættes der i de danske regler snævrere grænser for isolationsanbringelsens varighed end f.eks. i de øvrige nordiske lande.

4. Forholdene under isolationsanbringelse og varetægtsfængsling i øvrigt.

I samtlige de undersøgte lande forekommer brev- og besøgskontrol, og det anvendes i de fleste tilfælde, således at samtlige varetægtsfængslede underkastes denne kontrol uafhængigt af, om der er truffet beslutning om isolation.

I praksis er kontrollen dog ofte begrænset til at søge at hindre indsmugling i fængslet og lignende.

De danske regler i retsplejelovens §§ 771 og 772, hvorefter afgørelse om brev- og besøgskontrol træffes af politiet med mulighed for at indbringe sidstnævnte for retten, synes på dette punkt ikke at adskille sig fra de lande, der indgår i undersøgelsen.

Udvalget har over for de lande, der indgår i undersøgelsen, særligt rejst spørgsmål om lægetilsyn med isolationsfængslede.

Undersøgelsen har hér vist, at der i ingen af de undersøgte lande er fastsat regler om særligt løbende lægetilsyn med fængslede, der isoleres af hensyn til efterforskningen.

I Spanien skal fængslede dog tilses i forbindelse med iværksættelsen af isolationsanbringelse og på ny ved dennes ophør.

I Tyskland gælder der særlige regler om lægetilsyn med fanger, der underkastes streng isolation og hermed udelukkes fra ophold i det fri.

Der er derimod i en række lande regler om lægetilsyn med fanger, der isoleres af fængselsledelsen som led i opretholdelsen af orden og sikkerhed i fængslet.

5. Anvendelse af isolationsanbringelse.

Udvalget har i det store og hele ikke modtaget statistisk materiale om anvendelsen af isolationsfængsling i de lande, der indgår i undersøgelsen, og der kan derfor ikke gives nogen præcise oplysninger herom.

Det er på den anden side udvalgets indtryk, at isolationsanbringelse i nogle lande uden for Norden formentlig anvendes i en del færre sager og i noget kortere perioder, end det er tilfældet i Danmark.

Dette gælder i et vist omfang f.eks. Holland. Belgien og Italien.

I England og i Irland forekommer isolationsanbringelse af hensyn til efterforskningen i det store hele ikke.

Der er efter udvalgets opfattelse en række årsager til denne forskel.

For det første er reglen i grundlovens § 71, stk. 3, om anholdtes fremstilling for en dommer inden 24 timer blandt Europas strengeste.

I anholdelsesperioden vil politiet normalt være i stand til at forhindre enhver uønsket kontakt mellem den anholdte og omverdenen, og behovet for isolation i forbindelse med varetægtsfængsling reduceres betydeligt, såfremt en anholdelsesperiode kan udstrækkes til 3-4 døgn.

For det andet er der også derudover en række forskelle mellem landenes retssystemer, og disse forskelle har en afgørende betydning for behovet for isolationsfængsling.

Der må først og fremmest peges på grundsætningen om bevisumiddelbarhed i straffesager, der er fastslået i retsplejelovens § 747.

Denne grundsætning, der er central i dansk ret, spiller en langt mindre rolle i lande som Holland og de romanske lande, hvor en undersøgelsesdommer på et tidligt tidspunkt afhører tiltalte og vidner.

Beviset lægges på denne måde fast på et relativt tidligt tidspunkt af sagen, og risikoen for påvirkning af vidner er følgelig langt mindre. Ofte høres vidnerne overhovedet ikke ved domsforhandlingen i sagen.

Det kan i den forbindelse tilføjes, at Strafferetsplejeudvalget i sin betænkning nr. 975/1983, side 59-63, pegede på anteciperet bevisførelse som et middel til at begrænse isolationsfængsling, og at der i overensstemmelse med udvalgets forslag ved lov nr. 299 af 6. juni 1984 blev indsat en ny bestemmelse herom i retsplejelovens § 747, stk. 2.

I henhold til denne bestemmelse kan retsmøde med henblik på at sikre bevis afholdes på forsvarerens begæring, såfremt en varetægtsarrestant har været isoleret i et sammenhængende tidsrum på mere end 3 måneder.

Der foreligger ikke statistiske oplysninger om anvendelsen af denne bestemmelse, men der har formentlig i praksis været en vis tilbageholdenhed med at benytte den.

Der kan i forhold til et land som England, der i høj grad følger bevisumiddelbarhedsgrundsætningen, f.eks. peges på anvendelsen af tiltaltes forklaring til politiet som bevis under sagen, ligesom det er almindeligt brugt at afhøre politibetjente om forklaringer afgivet af tiltalte i forbindelse med anholdelsen. Hertil kommer, at tiltaltes forklaring, således som processen er tilrettelagt, ikke spiller den samme rolle som bevismiddel som i dansk ret, og at det er almindeligt forekommende, at tiltalte helt undlader at afgive forklaring.

6. Afslutning.

Efter udvalgets opfattelse kan de gældende danske regler om isolation af hensyn til efterforskningen ikke siges at adskille sig grundlæggende fra reglerne i andre europæiske lande. De danske betingelser for isolationsfængsling er i hvert fald ikke lempeligere end generelt i Europa. Tværtimod kan betingelserne for iværksættelsen af isolation formentlig henregnes blandt de strengeste. Dette gælder såvel selve isolationsbetingelserne som reglerne om domstolsbeslutning i forbindelse med indgrebs iværksættelse.

Udvalgets undersøgelse giver derfor ikke i sig selv udvalget anledning til at foreslå ændringer af de gældende isolationsregler.

Bemærkningerne til det private lovforslag, der gav anledning til iværksættelsen af denne undersøgelse, indeholdt en oversigt over reglerne om isolationsfængsling i en række europæiske lande. Denne oversigt byggede på Mirjam Bergs bog "Waiting for Justice", Quaker Council for European Affairs, Bruxelles, 1985.

Udvalget må på grundlag af sin undersøgelse konkludere, at denne oversigt på en række punkter er behæftet med fejl og unøjagtigheder.

Mere generelt illustrerer udvalgets undersøgelse, at det først efter en omfattende indsamling af oplysninger fra andre lande er muligt at foretage relevante sammenligninger med danske forhold, og at en sammenligning af de forskellige landes regler på et bestemt område selv herefter må foretages med betydelig varsomhed, fordi retssystemerne i deres grundlæggende opbygning og virkemåde er meget uensartede.

BILAG

Lovforslag nr. L 225

Folketinget 1988-89

Fremsat den 4. april 1989 af Leif Hermann (SF), Carsten Andersen (SF), Margrete Auken (SF), Ingerlise Koefoed (SF), Bjørn Poulsen (SF) og Ebba Strange (SF)

Forslag

til

Lov om ændring af retsplejeloven

(Isolation)

I lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 567 af 1. september 1986, som ændret ved lov nr. 273 af 13. maj 1987, lov nr. 385 og 386 af 10. juni 1987, lov nr. 420 af 13. juli 1988, lov nr. 730 og 731 af 7. december 1988 og lov nr. 159 af 15. marts 1989, foretages følgende ændringer:

1. § 770 a. stk. 2. affattes således:

»Stk. 2. Fuldstændig isolation må ikke finde sted i et sammenhængende tidsrum på mere end 4 uger. Dette tidsrum kan forlænges én

gang, såfremt afgørende hensyn til sagens efterforskning gør det absolut påkrævet.«

2.1 § 770 b indsættes som stk. 2:

»Stk. 2. Isolation i henhold til § 770 a, stk. 2, kan ikke finde sted, såfremt den særlige belastning, indgrebet kan medføre for sigtede, vil kunne påføre denne fysisk eller psykisk skade af forbigående eller varig karakter. Indtræder risiko herfor under isolationen, vil denne være at ophæve.«

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Varetægtsfængsling med isolationsanbringelse har igennem de senere år optaget den offentlige debat om retspolitiske emner. I sig selv er varetægtsfængsling et betænkeligt brud på princippet om, at ingen er skyldig, før han er dømt, og når hertil lægges den omstændighed, at en varetægtsfængslet fuldstændigt kan isoleres fra omverdenen bortset fra uundgåelige kontakter med forsvarer og fængselspersonale, synes det, som om retssystemet begrundet i efterforskningsmæssige hensyn har fået tildelt en legal reaktionsmulighed med vidtgående konsekvenser af navnlig psykisk karakter, før domfældelse har fundet sted. Ja, reaktionen vil vel umiddelbart forekomme langt mere brutal, da den set i forhold til den idømte fængselsstraf langt hyppigere er skærpet i kraft af isolationsanbringelsen, idet ca. 26 pct. af alle varetægtsfængslinger knyttes til isolation.

Disse forhold har da også gentagne gange ført til forslag om ændringer af reglerne vedrørende isolationsfængsling.

Folketinget har senest i folketingsåret 1983-84, 2. samling, beskæftiget sig med spørgsmålet ved behandlingen af justitsministerens lovforslag nr. L 80 (se Folketingstidende 1983-84, 2. samling, forhandlingerne sp. 934, 1683, 6778 og 7084, tillæg Asp. 1623, tillæg B sp. 993 og 1117 og tillæg C sp. SS3, samt lov nr. 299 af 6. juni 1984) og Det Radikale Venstres lovforslag nr. L 88 (se Folketingstidende 1983-84, 2. samling, forhandlingerne sp. 1264 og 1683 og tillæg A sp. 1757). Resultatet heraf fremgår nu af retsplejelovens §§ 770 a-c. Hensigten med de ændringer, der blev gennemført ved lov nr. 299 af 6. juni 1984, var at begrænse anvendelsen af isolation mest muligt, idet dette hensyn dog skulle afvejes med mulighederne for efterforskning og pådømmelse af forbrydelser.

Siden 1984 er den allerede da igangværende tendens til færre isolationsanbringelser fortsat, således at niveauet har stabiliseret sig på omkring 26 pct. af samtlige varetægtsfængslinger. Der er imidlertid sket nogle væsentlige ændringer i den gennemsnitlige anbringelsestid i isolation. Dette tidsrum har svinget fra 26,8 dage i 1978 til 28,7 dage i 1987. (De talmæssige

oplysninger er baseret på oplysninger fra Direktoratet for Kriminalforsorgen. Her citeret efter Preben Wilhelms »Tvangsindgreb i Strafferetsplejen 1976-85«, København 1988).

Koncentreres interessen om de langvarige isolationsanbringelser, der naturligvis må antages at være særlig skadelige, har procentdelen af samtlige isolationer svinget mellem 8,9 og 7,8 (isolationer over 2 måneder). For isolationer fra 4 måneder og opefter synes der efter en nedgang fra 1984-85 at være tale om en svag stigning (op. cit. s. 268).

For januar, april og juli kvartaler 1988 er tallene for anbringelse over 2 måneder henholdsvis 24,33 og 34. Heraf varede én anbringelse 192 dage, én 218 dage, én 220 dage, én 224 dage, én 262 dage, én 265 dage, én 266 dage og én 273 dage. Én var isoleret i alt i 307 dage.

De af Folketinget vedtagne ændringer af retsplejeloven i 1984, jf. ovenfor, synes således ikke at have haft nogen afgørende indflydelse på udviklingen i antallet af isolationsfængslinger eller på spørgsmålet om disses længde.

Isolation er efter forslagsstillernes opfattelse et indgreb, der ikke burde kunne finde sted i et retssamfund. Den logiske konsekvens af denne holdning ville være at foreslå indgrebet helt afskaffet. Med Folketingets nuværende sammensætning og med de eksisterende vilkår for den retspolitiske praksis vil et forslag herom imidlertid forekomme som et slag i luften. Dette lovforslag tager derfor sigte på at foretage en absolut begrænsning af brugen af fuldstændig isolation, således at denne begrænses til maksimalt at kunne udstrækkes til 2 gange 4 uger - denne sidste periode dog kun, såfremt afgørende efterforskningsmæssige hensyn gør det absolut påkrævet. Derudover foreslås det, at fuldstændig isolation kun kan finde sted, såfremt indgrebet ikke vil kunne påføre den sigtede varig eller forbigående skade af fysisk eller psykisk karakter.

Tidligere justitsminister Erik Ninn-Hansen gjorde sig i Politiken den 28. november 1987 til talsmand for det synspunkt, at isolation ikke skulle kunne finde sted ud over en 6-månedersperiode. Ninn-Hansens overvejelser var øjensynlig påvirket af det forhold, at

seks tyrkiske statsborgere, der umiddelbart forinden var blevet idømt langvarige fængselsstraffe, havde siddet isoleret i op til et år, og at en af dem blev sinds- syg under de stærkt belastende forhold i isolations- cellen.

Forslagsstillerne anser det for ubestrideligt, at isolation og navnlig langvarig isolation har psykiske skadevirkninger og dertil knyttede følger af fysisk og social art. Herom henvises bl.a. til »Isolation/Vare- tægt«, Forlaget Hårby, 1980, samt til Ida Koch og Manfred Petersen: »Isolation af Varetægtsfængsle- de«, i »Retspolitisk Status«, København 1988.

Andre retssikkerhedsmæssige forhold i forbindel- se med brugen af fuldstændig isolation påkalder sig også opmærksomhed. Selv om der ikke er lavet syste- matiske undersøgelser, der viser, hvilken virkning

isolationen har på den varetægtsfængslede, tyder en lang række forsvarerudtalelser på, at isolationen til- skynder til tilståelse og virker nedbrydende på den varetægtsfængslede muligheder for sammen med forsvareren at tilrettelægge sit forsvar. Et fingerpeg herom gives i Preben Wilhjelm's enquete »Dømte om Retssystemet«, København 1987, hvori det anføres, at praktisk talt alle tilståelser under varetægtsfængs- ling er faldet under isolation.

Fremmed ret

Som det fremgår af nedenstående tabel, er Dan- mark et af de europæiske lande, der har den mest vidtgående adgang til at isolere varetægtsarrestanter (Wilhelm: »Tvangsindgreb i Strafferetsplejen 1976-85«, København 1988, tabel 14.8, s. 276).

Tabel 14.8: Vilkår for isolationsfængsling i europæiske lande

Land	Kan der anvendes isolation over for varetægtsfanger?	Eventuel maksimumvarighed
Belgien	Ja	- 3 dage
Cypern	Nej	-
Danmark	Ja	- ubegrænset, dog højst 56 dage, hvis forholdet ikke kan medføre fængsel i 6 år
England	Nej	-
Finland	Nej	-
Frankrig	Ja	- 20 dage
Grækenland	Ja, men kun som disciplinærmiddel	- (30 dage)
Holland	Ja	- 102 dage (svarende til maksimum for varetægt)
Island	Ja	- ubegrænset
Italien	Ja	- ubegrænset, men kun under efterforskningen
Nordirland	Nej	-
Norge	Ja	- ubegrænset
Portugal	Ja	- 120 dage for de alvorligste forbrydelser
Spanien	Ja	- 5 dage
Sverige	Ja	- ubegrænset
Schweiz	Ja, i de fleste kantoner	- 8-14 dage
Vesttyskland	Ja, men kun ved sigtelse for terrorisme	- (30 dage, kan forlænges kortest muligt)

Bemærkninger til de enkelte bestemmelser

Til nr. 1

Bestemmelsen halverer det tidsrum, der i dag er gældende, og samtidig sættes en absolut overgrænse for totalisolation, således at denne ikke kan udstræk- kes ud over i alt 8 uger. Såfremt isolationen efter ret- tens bestemmelse skal finde sted, sker det herefter så- ledes, at den første frist, jf. § 770 c, fastsættes til ikke over 2 uger. Denne frist kan forlænges med 2 uger. Herefter kan der kun ske yderligere forlængelse, så- fremt betingelserne i § 770 a, stk. 2,2. pkt., er til stede.

Det vil sige, at afgørende hensyn til efterforskningen i den sigtedes sag gør en forlængelse påkrævet.

Til nr. 2

Den gældende bestemmelse bibeholdes, men må efter lovforslaget kun antages at få praktisk betyd- ning for så vidt angår delvis isolation. Den foreslåede tilføjelse i form af et nyt stk. 2 indebærer, at isolation kun kan foretages, såfremt det er lægeligt forsvarligt. Bestemmelsen betyder videre, at den lægeligt forsvar-

lige situation skal være til stede under hele isolationen.

Skriftlig fremsættelse

Leif **Hermann** (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg (*Isolation*),
mig herved at fremsætte:

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven.

(Lovforslag nr. L 225).

Jeg henviser til de bemærkninger, der ledsager lovforslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen
Slotsholmsgade 10, II
1216 Kbhvn. K - Tlf. 01 92 33 40

Telex 15 530 justm dk

Telefax 01 93 35 10 **SK-327-L**

Journal nr. L.A. 1989-0131-18

København, den

18.MAJ1989

Strafferetsplejeudvalget.

Ved lov nr. 299 af 6. juni 1984 blev der gennemført ændringer i retsplejelovens regler om isolation af varetægtsarrestanter på grundlag af Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 975/1983.

Under behandlingen af et privat lovforslag den 11. april 1989 drøftede Folketinget spørgsmålet om en ændring af disse bestemmelser. Lovforslaget og en udskrift af forhandlingerne vedlægges.

Som det fremgår af forhandlingerne, var der almindelig tilslutning til et forslag fra justitsministeren om, at reglerne om isolation på ny forelægges for Strafferetsplejeudvalget.

Justitsministeriet skal på den baggrund herved anmode Strafferetsplejeudvalget om at foretage en gennemgang og vurdering af de gældende bestemmelser om isolationsanbringelse, herunder i lyset af de indvundne erfaringer siden lovændringen i 1984, og i givet fald udarbejde udkast til nye regler herom i retsplejeloven.

Udvalget anmodes om i den forbindelse at indhente oplysninger om retstilstanden på området i andre lande.

Justitsministeriet er indforstået med, at behandlingen af udvalgets øvrige opgaver udskydes, indtil udvalgets udtalelse vedrørende isolation foreligger.

H.P. Clausen

Christian Trønning

U/IJ-385

København, den 23.APT.1990

L.A. j.nr. 1989-0131-18.

Formanden for Retsudvalget,
Grethe Fenger Møller,
Christiansborg,
1240 København K.

Kære Grethe Fenger Møller.

I tilknytning til behandlingen af et privat lovforslag anmodede Justitsministeriet ved skrivelse af 18. maj 1989 Strafferetsplejeudvalget om at foretage en gennemgang og vurdering af de gældende bestemmelser i retsplejeloven om isolationsanbringelse, herunder i lyset af de indvundne erfaringer siden lovændringen i 1984, og i givet fald udarbejde udkast til nye regler herom.

Udvalget blev i den forbindelse anmodet om at indhente oplysninger om retstilstanden på området i andre lande.

En kopi af skrивelsen vedlægges.

Strafferetsplejeudvalget har i sin hidtidige behandling af dette kommissorium navnlig overvejet, om udvalget på en tilfredsstillende måde vil kunne tage stilling til spørgsmålet om behovet for lovændringer, uden at der foretages en videnskabelig undersøgelse af de eventuelle psykiske skadevirkninger af isolationsanbringelse under varetægtsfængsling. En sådan undersøgelse foreligger nemlig ikke.

I den forbindelse kan nævnes, at Retslægerådet af den grund ved flere lejligheder har givet udtryk for, at rådet ikke har mulighed for at udtale sig om risikoen for psykiske følger af isolationsfængsling. Der henvises herom bl.a. til Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 975/1983, side 95 ff.

Strafferetsplejeudvalget har derfor drøftet indholdet, tilrettelæggelsen og gennemførelsen af en sådan eventuel undersøgelse med en overlæge i retspsykiatri.

Det er på baggrund heraf udvalgets vurdering, at en undersøgelse vil kunne gennemføres på en sådan måde, at der bliver tale om et egentligt videnskabeligt forskningsprojekt. Undersøgelsen bør således bestå af flere, tidsmæssigt adskilte psykiatriske interviews og eventuelt psykologiske testninger af et tilstrækkeligt stort antal isolationsanbragte, der inddeles i to grupper - korttidsisolerede (op til 14 dage) og langtidsisolerede (formentlig seks uger og derover). Endvidere skal der indgå en kontrolgruppe af ikke isolationsanbragte varetægtsarrestanter i projektet. Det bør selvfølgelig være frivilligt for varetægtsarrestanter at deltage i undersøgelsen. Der skal gennemføres et pilotprojekt, hvor de udvalgte undersøgelsesmetoder afprøves, således at projektet inddeles i en planlægnings- og træningsfase, en dataindsamlingsfase og en bearbejdnings- og skrivefase. Undersøgelsen bør forestås af 1-2 psykiatriske forskere med deltagelse af en statistiker og en psykolog og med juridisk bistand.

Det må antages, at der vil forløbe ca. 2 år, før resultatet af forskningsprojektet vil kunne foreligge.

Der er i Strafferetsplejeudvalget enighed om, at en undersøgelse som skitseret ovenfor bør gennemføres, for at udvalget på et tilstrækkeligt fyldestgørende grundlag kan være i stand til at vurdere behovet for lovændringer på området, og således at behandlingen af kommissoriet i øvrigt stilles i bero i udvalget, til forskningsresultaterne kendes.

Strafferetsplejeudvalget har dog i den forbindelse oplyst, at udvalget er i færd med at indhente materiale om retstilstanden vedrørende isolationsanbringelse i 15 lande, herunder gennem Udenrigsministeriet, og at en redegørelse herfor forventes at kunne foreligge inden udgangen af 1990.

Jeg kan på den anførte baggrund tiltræde Strafferetsplejeudvalgets opfattelse.

Inden der tages initiativ til at iværksætte det omtalte forskningsprojekt, hører jeg imidlertid gerne, om Retsudvalget har bemærkninger hertil.

Endelig kan jeg oplyse, at Strafferetsplejeudvalget i øvrigt vil foretage en gennemgang af retsplejelovens regler om beslaglæggelse i fortsættelse af udvalgets hidtidige betænkninger om straffeprocessuelle tvangsindgreb, senest om legemsindgreb (nr. 1104/1987) og om ransagning (nr. 1159/1989).

Med venlig hilsen

A handwritten signature in black ink, reading "Hans Bayell". The signature is written in a cursive, flowing style with a large initial 'H'.

Tabel 1:

Det gennemsnitlige antal varetægtsfængslede pr. uge, heraf hvor mange der er isoleret efter rettens bestemmelse.

Endvidere antallet af afsluttede isolationsfængslinger pr. år.

Ar	Varetægtsfængslede pr. uge	Isolationsfængslede pr. uge	Isoleredes andel af varetægtsbælg pr. uge	Afsluttede isolationsfængslinger pr. år
1979				1570
1980				2133
1981		Statistiske oplysninger foreligger ikke		2544
1982				2203
1983	840	129	15,3%	1937
1984	793	102	12,8%	1631
1985	757	77	10,1%	1263
1986	783	96	12,2%	1297
1987	811	98	12,0%	1328
1988	839	121	14,4%	1366
1989	860	113	13,1%	1201
1990	813	111	13,7%	1139

*) Omfatter tillige anholdelser.

Kilde: DfK's årsberetninger samt ugerapporter over bælg,

Tabel 2:

Isolationsfængslinger pr. år i forhold til det samlede antal varetægtsfængslinger

År	Varetægts- * fængslinger	Isolations- fængslinger	Procent
1981	5757	2544	44,2
1982	5566	2203	39,6
1983	5485	1937	35,3
1984	5164	1631	31,6
1985	4902	1263	25,8
1986	5074	1297	25,6
1987	5512	1328	24,1
1988	5898	1366	23,2
1989	5665	1201	21,1
1990	5296	1139	21,5

*) Omfatter tillige anholdelser.

Kilde: Politiets og DfK's årsberetninger.

Tabel 3:

Antallet af afsluttede isolationsfængslinger fordelt efter varighed i perioden 1983-1990.

År	1-28 dg.	28-2 mdr.	2-4 mdr.	4-6 mdr.	6 mdr.<	I alt	gns.
1983	1528	235	120	34	19	1936	
1984	1273	189	96	38	25	1621	
1985	1018	149	79	11	6	1263	
1986	994	198	75	17	13	1297	
1987	1008	216	66	20	18	1328	
1988	1030	214	87	22	13	1366	26,9
1989	839	214	104	28	16	1201	30,8
1990	803	167	101	33	35	1139	35,6

Kilde: DfK's kvartalsvise indberetninger.

Som det fremgår var den gennemsnitlige varighed af isolationsfængslingerne i 1990 på 35,6 dage.

Oplysninger om den gennemsnitlige varighed af isolationsfængslinger for årene før 1988 foreligger ikke, idet indberetningerne om isolation frem til og med 1987 alene angav varigheden indenfor intervaller.

Retsplejeloven.

Kapitel 69

Anholdelse

§ 755. Politiet kan anholde en person, der med rimelig grund mistænkes for et strafbart forhold, der er undergivet offentlig påtale, såfremt anholdelse må anses for påkrævet for at hindre yderligere strafbart forhold, for at sikre hans foreløbige tilstedeværelse eller for at hindre hans samkvem med andre.

Stk. 2. Samme beføjelser har enhver, der træffer nogen under eller i umiddelbar tilknytning til udøvelsen af et strafbart forhold, der er undergivet offentlig påtale. Den anholdte skal snarest muligt overgives til politiet med oplysning om tidspunktet og grundlaget for anholdelsen.

Stk. 3. Finder opløb sted, hvorunder der øves eller trues med vold på person eller gods, eller er slagsmål, hvori flere har deltaget, resultatet i drab eller betydelig legemsbeskadigelse, og den eller de skyldige ikke med sikkerhed kan udpeges, kan politiet anholde enhver, der er til stede, og som kan mistænkes for strafbar deltagelse.

Stk. 4. Anholdelse må ikke foretages, hvis frihedsberøvelse efter sagens art eller omstændighederne i øvrigt ville være et uforholdsmæssigt indgreb.

Stk. 5. Efter politiets begæring kan beslutning om anholdelse træffes af retten.

i 756. Den, der med rimelig grund mistænkes for overtrædelse af bestemmelser, som er fastsat i en betinget dom, i dom eller kendelse efter straffelovens §§ 68, 69, 70 eller 72, ved betinget benådning, ved prøveløsladelse eller en foranstaltning, der er fastsat i medfør af § 76S, kan anholdes af politiet, såfremt det er nødvendigt på den måde at sikre hans foreløbige tilstedeværelse.

i 757. Når en sigtet, der er behørigt tilsagt til et retsmøde, udebliver uden oplyst lovligt forfald, kan retten beslutte, at han skal anholdes, såfremt det i tilsigelsen eller under møde for retten er tilkendegivet, at han skal møde personligt og i udeblivelsestilfælde må vente at blive anholdt.

9 758. Anholdelsen skal foretages så skånsomt, som omstændighederne tillader. Politiet kan under iagttagelse af bestemmelserne i § 792 e foretage besigtigelse og undersøgelse af den

anholdtes legeme og tøj med henblik på at fjerne vedkommende genstande, som kan benyttes til vold eller undvigelse, eller som i øvrigt kan medføre fare for den anholdte eller andre. Politiet kan tage sådanne effekter samt penge, der findes hos den anholdte, i bevaring. Under anholdelsen er den pågældende i øvrigt ikke undergivet andre indskrænkninger i sin frihed, end anholdelsens øjemed og ordenshensyn nødvendiggør.

Stk. 2. Politiet skal snarest muligt gøre den anholdte bekendt med sigtelsen og tidspunktet for anholdelsen. Af rapporten skal fremgå, at denne regel er iagttaget.

9 759. Ransagning af hus for at eftersøge en mistænkt, der skal anholdes, kan foretages, når der er grund til at antage, at han opholder sig der, og ransagning i det foreliggende tilfælde ikke står i misforhold til sagens betydning.

Stk. 2. Bestemmelse om ransagning træffes af retten ved kendelse. Politiet kan dog foretage ransagning uden retskendelse,

- 1) når den, der har rådighed over huset, udtrykkeligt samtykker i eftersøgningen,
- 2) når den mistænkte eftersættes under eller i umiddelbar tilknytning til udøvelsen af strafbart forhold, eller
- 3) når der er grund til at antage, at øjemedet vil forspildes, hvis kendelse skal afventes.

Stk. 3. Bestemmelserne i § 797, stk. 3, samt §§ 798-800 finder tilsvarende anvendelse.

§ 760. Enhver, der anholdes, skal løslades, så snart begrundelsen for anholdelse ikke længere er til stede. Tidspunktet for løsladelsen skal fremgå af rapporten.

Stk. 2. Inden 24 timer efter anholdelsen skal den anholdte, der ikke forinden er løsladt, fremstilles for en dommer. Tidspunktet for anholdelsen og for fremstillingen i retten anføres i retsbogen.

Stk. 3. Har anholdelse fundet sted for et strafbart forhold, for hvilket varetægtsfængsling er udelukket, skal den anholdte inden retsmødets afslutning sættes på fri fod.

Stk. 4. Har anholdelse fundet sted for et strafbart forhold, for hvilket varetægtsfængsling ikke er udelukket, eller i medfør af § 756, og findes anholdte ikke at kunne løslades straks, kan retten, når den på grund af de foreliggende oplysningers utilstrækkelighed eller af anden grund ikke finder straks at kunne tage stilling til spørgsmålet om varetægtsfængsling, beslutte, at han foreløbig skal forblive under anholdelse.

I beslutningen anføres de omstændigheder, der bevirker, at anholdelse opretholdes. Under den opretholdte anholdelse finder § 765 tilsvarende anvendelse. Sigtede skal have lejlighed til at angive eventuelle oplysninger, som han ønsker tilvejebragt.

Stk. 5. Den, over hvem anholdelsen er opretholdt, skal, såfremt han ikke forinden er løsladt, på ny fremstilles for en dommer, der inden 3 x 24 timer efter afslutningen af det første retsmøde træffer bestemmelse om, hvorvidt anholdte skal løslades eller varetægtsfængsles eller undergives foranstaltninger efter § 765.

§ 761. Ved pågribelse af en person med henblik på fuldbyrdelse af en straffedom eller forvandlingsstraffen for bøde finder reglerne i §§ 758, stk. 1, og 759 anvendelse.

Kapitel 70 Varetægtsfængsling

§ 762. En sigtet kan varetægtsfængsles, når der er begrundet mistanke om, at han har begået en lovovertrædelse, som er undergivet offentlig påtale, såfremt lovovertrædelsen efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover, og

- 1) der efter det om sigtedes forhold oplyste er bestemte grunde til at antage, at han vil unddrage sig forfølgningen eller fuldbyrdelsen, eller
- 2) der efter det om sigtedes forhold oplyste er bestemte grunde til at frygte, at han på fri fod vil begå ny lovovertrædelse af den foran nævnte beskaffenhed, eller
- 3) der efter sagens omstændigheder er bestemte grunde til at antage, at sigtede vil vanskeliggøre forfølgningen i sagen, navnlig ved at fjerne spor eller advare eller påvirke andre.

Stk. 2. En sigtet kan endvidere varetægtsfængsles, når der foreligger en særligt bestyrket mistanke om, at han har begået

- 1) en lovovertrædelse, som er undergivet offentlig påtale, og som efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover, og hensynet til retshåndhævelsen efter oplysningerne om forholdets grovhed skønnes at kræve, at sigtede ikke er på fri fod, eller
- 2) en overtrædelse af straffelovens § 119, stk. 1, §§ 244-246, § 250 eller § 252, såfremt lovovertrædelsen efter oplysningerne om forholdets grovhed kan ventes at ville medføre en ubetinget dom på fængsel i mindst 60 dage og hensynet til retshåndhævelsen skønnes at kræve, at sigtede ikke er på fri fod.

Stk. 3. Varetægtsfængsling kan ikke anvendes, hvis lovovertrædelsen kan ventes at ville medføre straf af bøde eller hæfte, eller hvis frihedsberøvelsen vil stå i misforhold til den herved forvoldte forstyrrelse af sigtedes forhold, sagens betydning og den retsfølge, som kan ventes, hvis sigtede findes skyldig.

§ 763. Er der begrundet mistanke om, at en person har overtrådt vilkår, som er fastsat i en betinget dom, ved betinget benådning eller ved prøveløsladelse, kan han varetægtsfængsles, hvis retten finder, at overtrædelsen er af en sådan beskaffenhed, at der foreligger spørgsmål

om fuldbyrdelse af fængselsstraf eller indsættelse i anstalt, og

- 1) der efter det om den pågældendes forhold oplyste er bestemte grunde til at antage, at han vil unddrage sig følgerne af vilkårsovertrædelsen, eller
- 2) der efter det om hans forhold oplyste er bestemte grunde til at frygte, at han på fri fod fortsat vil overtræde vilkårene, og det under hensyn til overtrædelsernes beskaffenhed skønnes påkrævet, at disse forhindres ved, at han varetægtsfængsles.

Stk. 2. Det samme gælder, hvis der er begrundet mistanke om, at en person har overtrådt bestemmelse, der er fastsat i dom eller kendelse efter straffelovens §§ 68, 69, 70 eller 72.

§ 764. Retten afgør på begæring af politiet, om sigtede skal varetægtsfængsles.

Stk. 2. En sigtet, der er til stede her i landet, afhøres i retten om sigtelsen og skal have lejlighed til at udtale sig, inden afgørelsen træffes, medmindre retten finder, at fremstillingen af særlige grunde må anses for nytteløs eller skadelig for sigtede. Er kendelse om varetægtsfængsling afsagt, uden at sigtede har haft lejlighed til at udtale sig i retten, skal han fremstilles i retten inden 24 timer efter, at han er indbragt her til landet, eller hindringen for hans fremstilling er ophørt

Stk. 3.1 det retsmøde, der afholdes til afgørelse af spørgsmålet om varetægtsfængsling, skal sigtede have adgang til bistand af en forsvarer. Er den sigtede til stede i retsmødet, skal der gives ham lejlighed til en samtale med forsvareren inden afhøringen.

Stk. 4. Rettens afgørelse træffes ved kendelse. Varetægtsfængsles sigtede, anføres i kendelsen de konkrete omstændigheder i sagen, hvorpå det støttes, at betingelserne for varetægtsfængsling er opfyldt. Er den sigtede til stede i retsmødet, skal han straks gøres bekendt med, hvilke bestemmelser om varetægtsfængsling retten har anvendt, og med de i kendelsen anførte grunde for varetægtsfængsling samt med sin adgang til at kære. Udskrift af en kendelse, hvorved nogen varetægtsfængsles, overgives på forlangende snarest muligt til den pågældende.

§ 765. Er betingelserne for anvendelse af varetægtsfængsling til stede, men kan varetægtsfængslingens øjemed opnås ved mindre indgribende foranstaltninger, træffer retten, hvis sig-

tede samtykker heri, i stedet for varetægtsfængsling bestemmelse derom.

Sik. 2. Retten kan således bestemme, at sigtede skal

- 1) undergive sig et afretten fastsat tilsyn,
- 2) overholde særlige bestemmelser vedrørende opholdssted, arbejde, anvendelse af fritid og samkvem med bestemte personer,
- 3) tage ophold i egnet hjem eller institution,
- 4) undergive sig psykiatrisk behandling eller afvænningsbehandling for misbrug af alkohol, narkotika eller lignende, om fornødent på hospital eller særlig institution,
- 5) give møde hos politiet på nærmere angivne tidspunkter,
- 6) hos politiet deponere pas eller andre legitimationspapirer,
- 7) stille en af retten fastsat økonomisk sikkerhed for sin tilstedeværelse ved retsmøde og ved fuldbyrdelsen af en eventuel dom.

Stk. 3. Ved afgørelser i medfør af stk. 1 og 2 finder bestemmelserne i § 764 tilsvarende anvendelse.

Stk. 4. Hvis sigtede unddrager sig møde i retten eller fuldbyrdelse af dommen, kan retten, efter at der så vidt muligt er givet dem, afgørelsen vedrører, lejlighed til at udtale sig, ved kendelse bestemme, at en sikkerhed, der er stillet i medfør af stk. 2, nr. 7, er forbrudt. En forbrudt sikkerhed tilfalder statskassen, dog således at den forurettedes erstatningskrav kan dækkes af beløbet. Retten kan under særlige omstændigheder i indtil 6 måneder efter kendelsen bestemme, at en forbrudt sikkerhed, der er tilfaldet statskassen, helt eller delvis skal tilbagebetales.

§ 766. Retten kan til enhver tid omgøre kendelser om varetægtsfængsling eller foranstaltninger, der træder i stedet herfor.

S 767. Bortset fra tilfælde, hvor sigtede ikke er til stede her i landet, fastsættes der i kendelsen en frist for varetægtsfængslingens eller foranstaltningens længde. Fristen skal være så kort som muligt og må ikke overstige 4 uger. Fristen kan forlænges, men højst med 4 uger ad gangen. Forlængelsen sker ved kendelse, medmindre sigtede erklærer sig indforstået med forlængelsen. Reglerne i § 764 finder, indtil dom er afsagt i 1. instans, tilsvarende anvendelse på retsmøder og kendelser om fristforlængelse. Fremstilling af en sigtet, der er varetægtsfængslet eller undergivet anden frihedsberø-

vende foranstaltning, kan dog undlades, når han giver afkald derpå eller retten finder, at fremstillingen vil være forbundet med uforholdsmæssige vanskeligheder.

Stk. 2. Kæres en kendelse om fristforlængelse, hvorved varetægtsfængsling eller anden frihedsberøvende foranstaltning udstrækkes ud over 3 måneder, skal kæremålet efter begæring behandles mundtligt. Når kæremål én gang er blevet behandlet mundtligt, afgør den overordnede ret, om en senere begæring om mundtlig behandling skal imødekommes. Bestemmelsen i stk. 1, sidste pkt, finder tilsvarende anvendelse.

§ 768. Varetægtsfængsling eller foranstaltninger, der træder i stedet herfor, skal om fornødent ved rettens kendelse ophæves, når efterfølgning opgives eller betingelserne for iværksættelse ikke længere er til stede. Finder retten, at undersøgelsen ikke fremmes med tilstrækkelig hurtighed, og at fortsat varetægtsfængsling eller anden foranstaltning ikke er rimelig, skal retten ophæve den.

S 769. Bestemmelse om varetægtsfængsling eller anden foranstaltning har kun virkning indtil sagens afgørelse i retten. På begæring træffer retten efter afgørelsen bestemmelse om, hvorvidt tiltalte under eventuel appel, eller indtil fuldbyrdelse kan iværksættes, skal varetægtsfængsle» eller forblive varetægtsfængslet eller undergives foranstaltninger, der træder i stedet herfor. Ved bestemmelsen herom finder reglerne i §§ 762, 764-766 og 768 tilsvarende anvendelse, medmindre tiltalte erklærer sig indforstået med at forblive varetægtsfængslet eller undergivet anden foranstaltning. Har den pågældende inden sagens afgørelse i retten været varetægtsfængslet eller undergivet andre foranstaltninger, men finder retten ikke grundlag for fortsat anvendelse heraf, kan retten på anklagemyndighedens begæring bestemme, at varetægtsfængslingen eller foranstaltningen skal være i kraft, indtil afgørelse af varetægts spørgsmålet foreligger fra den overordnede ret, hvortil sagen eller varetægts spørgsmålet er indbragt.

Stk. 2. Indbringes den afgørelse, der er truffet i sagen, for højere ret, og er der i medfør af stk. 1 truffet bestemmelse om anvendelse af varetægtsfængsling eller andre foranstaltninger efter afgørelsen, skal spørgsmålet om den fortsatte anvendelse heraf snarest forelægges for den

overordnede ret, hvortil afgørelsen er indbragt. Ved denne rets behandling af spørgsmålet om varetægtsfængsling eller andre foranstaltninger finder reglerne i §§ 762, 764, stk. 1, 3 og 4, 765, 766, 767, stk. 1, 1.-4. pkt. og 768 tilsvarende anvendelse.

§ 770. En varetægtsarrestant er alene undergivet de indskrænkninger, som er nødvendige til sikring af varetægtsfængslingens øjemed eller opretholdelse af orden og sikkerhed i varetægtsfængslet

Stk. 2. Varetægtsarrestanter anbringes i varetægtsfængsel (arresthus), så vidt muligt på det sted, hvor straffesagen behandles. Anbringelse uden for varetægtsfængsel kan ske af helbredsmæssige grunde eller i medfør af § 777.

§ 770 a. Retten kan på begæring af politiet bestemme, at en varetægtsarrestant fuldstændigt eller delvis skal udelukkes fra fællesskab med andre indsatte (isolation), hvis

- 1) varetægtsfængslingen er besluttet i medfør af § 762, stt 1, nr. 3, og
- 2) varetægtsfængslingens øjemed gør isolation påkrævet, herunder for at hindre sigtede i gennem andre indsatte at påvirke medsigtede eller ved trusler eller på anden lignende måde at påvirke andre.

Stk. 2. Fuldstændig isolation må ikke finde sted i et sammenhængende tidsrum på mere end 8 uger, medmindre sigtelsen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan medføre fængsel i 6 år eller derover.

§ 770 b. Isolation må ikke iværksættes eller fortsættes, såfremt formålet hermed kan tilgodes ved mindre indgribende foranstaltninger, eller såfremt indgrebet står i misforhold til sagens betydning og den retsfølge, som kan ventes, hvis sigtede findes skyldig. Ved afgørelser om isolation skal der endvidere tages hensyn til den særlige belastning, indgrebet kan medføre for sigtede på grund af dennes unge alder eller fysiske eller psykiske svagelighed.

§ 770 c. Ved rettens afgørelse om isolation finder reglerne i § 764, stk. 2-4, og §§ 766-769 tilsvarende anvendelse. Ved iværksættelse af isolation må den første frist for indgrebets længde dog ikke overstige 2 uger.

§ 771. En varetægtsarrestant kan modtage besøg i det omfang, opretholdelse af orden og

sikkerhed i varetægtsfængslet tillader det. Politiet kan af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed modsætte sig, at varetægtsarrestanten modtager besøg, eller forlange, at besøg finder sted under kontrol. Nægter politiet besøg, skal varetægtsarrestanten underrettes herom, medmindre dommeren af hensyn til efterforskningen træffer anden bestemmelse. Varetægtsarrestanten kan kræve, at politiets afslag på besøg eller krav om kontrol forelægges retten til afgørelse. Arrestanten har altid ret til ukontrolleret besøg af sin forsvarer.

Stk. 2. Når særlige omstændigheder taler derfor, kan institutionens ledelse med politiets samtykke give en varetægtsarrestant udgangstilladelse med ledsager for et kortere tidsrum.

§ 772. En varetægtsarrestant har ret til at modtage og afsende breve. Politiet kan gennem breve inden modtagelsen eller afsendelsen. Politiet skal snarest muligt udlevere eller sende brevene, medmindre indholdet vil kunne være til skade for efterforskningen eller opretholdelse af orden og sikkerhed i varetægtsfængslet. Tilbageholdes et brev, skal spørgsmålet, om tilbageholdelsen bør opretholdes, straks forelægges retten til afgørelse. Opretholdes tilbageholdelsen, skal afsenderen straks underrettes, medmindre dommeren af hensyn til efterforskningen træffer anden bestemmelse.

Stk. 2. En varetægtsarrestant har ret til ukontrolleret brevveksling med retten, forsvareren, justitsministeren, direktøren for kriminalforsorgen og folketingets ombudsmand. Justitsministeren kan fastsætte regler om varetægtsarrestanters ret til at afsende lukkede breve til andre offentlige myndigheder eller enkeltpersoner.

§ 773. Såfremt politiet bestemmer, at der af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed skal foretages andre begrænsninger i en varetægtsarrestants rettigheder, kan arrestanten forlange spørgsmålet om opretholdelsen af begrænsningerne forelagt retten til afgørelse.

§ 774. Hverken institutionens personale eller andre må benyttes til at udforske varetægtsarrestanter.

§ 775. Der kan ikendes varetægtsarrestanter disciplinærstraf i form af straffecelle i indtil 2 uger eller inddragelse af arbejdspenge. De

nævnte disciplinærstraffe kan anvendes i forening.

Stk. 2. Bestemmelsen i straffelovens § 48 finder tilsvarende anvendelse på varetægtsarrestanter.

§ 776. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om behandlingen af varetægtsarrestanter og om den bistand, der ydes dem for at begrænse de erhvervsmæssige, sociale og personlige ulemper, som følger af varetægten.

§ 777. En varetægtsarrestant kan med rettens godkendelse anbringes i en anstalt for personer, der udstår frihedsstraf eller forvaring, eller i hospital m.v., jfr. straffelovens §§ 68 og 69, hvis han selv, anklagemyndigheden og institutionens ledelse samtykker heri. Hvis helbredsmæssige hensyn eller hensynet til andres sikkerhed gør det påkrævet, kan sådan anbringelse undtagelsesvis ske uden arrestantens samtykke. I institutionen behandles den pågældende efter de regler, der gælder for personer, der er anbragt dér i henhold til dom. Arrestanten må dog ikke uden rettens godkendelse forlade institutionen, bortset fra de tilfælde, der er nævnt i § 771, stk. 2.

§ 778. Varetægtsarrestanters klager over fængselspersonalets adfærd indgives til vedkommende fængselsinspektør (arrestinspektør) eller til direktoratet for kriminalforsorgen. Har klageren ikke fået medhold, eller er der ikke truffet endelig afgørelse inden 2 uger efter indgivelsen, kan klagen indbringes for retten på det sted, hvor varetægtsfængslet (arresthuset) er beliggende.

Stk. 2. Retten kan afvise at iværksætte en undersøgelse, hvis klagen findes åbenbart grundløs, hvis den angår forhold af uvæsentlig betydning, eller hvis den indgives mere end 4 uger efter, at det forhold, som klagen angår, har fundet sted. Rettens undersøgelse foretages i overensstemmelse med reglerne i § 1019 d, stk. 1, 2. pkt., og §§ 1019 f-1019 i.

Stk. 3. Når undersøgelsen er afsluttet, afgiver retten en redegørelse herfor, som sendes til klageren, til den, klagen angår, og til fængselsinspektøren (arrestinspektøren) samt til direktoratet for kriminalforsorgen.

i 779. Til at føre tilsyn med varetægtsarrestanters behandling og forholdene i varetægtsfængsler (arresthuse) vælger Københavns bor-

gerrepræsentation og amtsrådene efter forholdstalsvalg 2 medlemmer af deres midte for 4 år ad gangen. De pågældende skal have adgang til i forening at besøge varetægtsfængslerne (arresthusene) inden for deres område og påse, at de bestemmelser, der gælder for varetægtsarrestanternes behandling, overholdes. De afgiver indberetning om formentlige misbrug og fejl til justitsministeren, der lader forholdene undersøge.

Stk. 2. Meddelelse til private eller andre myndigheder end justitsministeren om, hvad de har erfaret ved ovennævnte besøg, straffes med bøde.

